
DRIE KONINGEN IN DE KERSTNACHT

René Gybels

Toneelmanuscript

RG

René Gybels
Baandries 5
3583 PAAL
Tel. 011/42 64 05

Annick Gybels
Wijnpeerstraat 7
9820 MERELBEKE
Tel. 09/232 25 05

Bestellingen: rene.gybels@skynet.be
annick.gybels@gmail.com

Website: renegybels.wixsite.com/toneel

DRIE KONINGEN IN DE KERSTNACHT

Kerstspel in twee delen en vijf bedrijven

door

R e n é G y b e l s

2002 – herziene uitgave 2011

Dit toneelstuk wordt u uitsluitend ter lezing overgemaakt. Niets uit deze uitgave mag worden gekopieerd of verveelvoudigd met de oog op de uitvoering van het stuk en/of worden openbaar gemaakt op welke wijze ook zonder voorafgaande toestemming van de auteur of zijn gevolmachtigde.

Indien u het stuk wenst te spelen.

Indien u een digitale tekst ter lezing werd overgemaakt, ontvangt u een geschreven toelating om het stuk te verveelvoudigen op zoveel exemplaren als nodig voor het opvoeren van het stuk samen met het formulier “Aanvraag tot toelating” met de nodige richtlijnen inzake auteursrechten.

Indien u niet in het bezit bent van de tekst ontvangt u op eenvoudig schriftelijk, telefonisch of elektronisch verzoek, gericht aan René of Annick Gybels, GRATIS een digitale of een losbladige brochure. Hierbij ontvangt u eveneens een geschreven toelating om het stuk te verveelvoudigen op zoveel exemplaren als nodig voor het opvoeren van het stuk samen met het formulier “Aanvraag tot toelating” met de nodige richtlijnen inzake auteursrechten.

Contactpersonen: René Gybels Baandries 5 3583 Paal

Tel. 011/42 64 05

Annick Gybels Wijnpeerstraat 7 9820 Merelbeke

Tel. 09/232 25 05

Bestellingen: rene.gybels@skynet.be
annick.gybels@gmail.com

Website: renegybels.wixsite.com/toneel

E E R S T E D E E L

KORTE INHOUD

Lowie Wambeke en zijn vrouw Melanie pachten een hoeveke van baron Gentile de Sanscoeur. Omdat de opbrengst schraal is en de huur hoog durft Lowie af en toe wel eens een konijntje strikken om wat vlees in de pot te krijgen.

Op die bewuste kerstavond heeft Lowie met Susse Verdonck en 't Menneke Mans afgesproken om samen op strooptocht te trekken. Om Melanie en zijn zoon Pierke alsook Marieke, de dochter van 't Menneke niet ongerust te maken zullen ze zich verkleden als de drie koningen, zogezegd om de ster te volgen. De baron is echter waakzaam. Hij heeft de garde er op uit gestuurd om een oogje in 't zeil te houden. De garde is het knechtje van de baron, onderdanig en kruiperig voor het gezag, naïef en dom maar toch bazig en uitermate streng voor zijn medemensen.

Wanneer de drie koningen thuishkomen zit de garde hen op te wachten. Lowie verbergt iets onder zijn mantel en de garde triomfeert. Hij denkt Lowie op heterdaad te betrappen met een gestroopt konijn. Lowie draagt evenwel geen konijn maar een kindeke dat de stropers gevonden hebben in de beukendreef naar 't kasteel. De garde oordeelt dat het kindeke toehoort aan de baron maar de stropers willen het onder geen enkel beding nog afstaan. Marieke zal het opvoeden en na veel gepalaver over en weer zal het kindeke Emanuel worden genoemd, naar 't Menneke (Emanuel) Mans, die al tien jaar niet meer naar de mis is geweest en er nu rotsvast van overtuigd is dat het kerstkind naar hem is toegekomen omdat hij zo koppig wegbleef.

De garde laat zich vermurwen. Hij belooft een oogje dicht te knijpen als de stropers een haas of konijntje strikken voor het welzijn van het kind.

Onder de kerstboom en rondom het kindeke sluiten de garde en de stropers vrede. Maar zoals helaas zo vaak gebeurt, een broze vrede.

PERSONAGES

2 dames – 5 heren

Lowie Wambeke, pachter en stroper: 50 jaar. Een harde werker, getekend door 't zwaar labeur op het land. Zijn kleding, die proper en net is, weerspiegelt toch de armoede waarin ze leven.

Melanie, de vrouw van Lowie: 45 à 50 jaar. Een bezorgde maar enigszins bazige vrouw. Zij is heel sober gekleed.

Pierke hun zoon: 21 jaar. Hij draagt eenvoudige boerenkleding en droomt luidop van een betere toekomst.

Susse Verdonck , een jongere stroper: 30 jaar. Een ruige man met stoppelbaard en slordig gekleed.

Menneke Mans, een oudere stroper: 60 à 65 jaar. Een stille, ietwat nors uitziende man, proper maar arm gekleed.

Marieke, de dochter van 't Menneke: 20 jaar . Een frisse verschijning in eenvoudige kleren.

De garde: 30 jaar . Hij doet zich gewichtig en zeer streng voor maar is naief en dom en slaafs onderdanig aan de baron.

DECOR

Het verhaal speelt zich af in de leefkamer op de hoeve.

Tegen **de linkerwand** staat vooraan een oude kast. Naast de kast is een deur naar een belendende kamer. Naast de deur zien we een eenvoudig aanrecht.

Midden tegen **de achterwand** staat een Leuvense stoof tegen een schouw met houten schouwtablet. Op de stoof staat een oude koffiepot en een waterketel. Links van de stoof staat een rieten zetel met een schapenvel. Rechts van de stoof staat een stoel.

In **de rechterwand** vooraan is de buitendeur. Ter hoogte van deze deur staat zo mogelijk een ronde tafel met drie stoelen.

Rechtsachter voorbij de deur staat een nog onversierde kerstboom.

De verdere aankleding van de leefkamer moet een weerspiegeling zijn van een armoedige leefkamer zoals die er in het begin van de twintigste eeuw moet uitgezien hebben met o.a een kruisbeeld aan de wand, een Lieve Vrouwbeeld op de kast, een doek tegen het houten schouwblad, een H.Hartbeeld op de schouw, enz. Voor zover als nodig worden er op beschikbare plaatsen stoelen bijgezet.

Voor het podium zien we een stuk van het erf met links enkele dennenbomen. Rechts staan eveneens enkele dennenbomen met een eenvoudige houten bergplaats (een schop) met hooi erin.

Vlaktbij de schop, tegen een paal of tegen een dennenboom, hangt een kapelleke met het beeld van O.L.Vrouw met een zitbankje ervoor.

Achter de dennenbomen en de schop is een doorgang naar het podium zodat de buitendeur van de leefkamer van op het erf bereikbaar is.

Het erf kan zowel van links als van rechts door de zaal betreden worden.

De leefkamer en het erf kunnen afzonderlijk belicht worden.

EERSTE BEDRIJF

Eerste tafereel: Lowie - Melanie - Pierke - Susse.

(We bevinden ons in de leefkamer op de boerderij. Melanie komt van uit de aangrenzende kamer en rakelt het vuur op in de kachel. Dan zet ze zich in de rieten zetel met een breiwerk. Pierke komt binnen van rechts met een emmer gevuld met klompen hout. Hij zet de emmer naast de kachel en warmt zijn handen.)

MELANIE: Waar blijft ons vader?

PIERKE: Ons vader? Die zat daarstraks in de schuur. Hij knutselde een ster in mekaar. Wat zou die van plan zijn?

MELANIE: Niet veel goeds vrees ik. Hij doet veel te geheimzinnig.

(Lowie komt binnen met een eigenhandig gemaakte ster. Hij doet de ster draaien.)

LOWIE: Kijk eens Melanie, ze draait, echt ze draait!

MELANIE: Dat ze draait dat zie ik. Maar waarvoor ze moet dienen dat zie ik in de verste verte niet.

LOWIE: Voor de drie koningen natuurlijk. 't Is kerstavond en dan moeten de drie koningen toch op stap.

MELANIE: En gij zijt één van de drie koningen?

LOWIE: Ah ja hè Melanie, dat moet toch hè.

MELANIE: Neen, dat moet helemaal niet! Op kerstavond rondtrekken verkleed als de drie koningen. Hoe komt ge in Gods naam op het gedacht?

LOWIE: Maar dat is toch simpel moederke. Luister. Hoe kwamen de drie koningen in Bethlehem terecht? Ze volgden toch een ster. En wanneer begon die ster te schitteren? Toen het kindeke Jezus geboren werd. Dan is het toch maar normaal dat de drie koningen in de kerstnacht op straat zijn. Hoe kunnen ze anders die ster zien?

PIERKE: Dat is juist vader. Anders kunnen ze onmogelijk die ster zien.

MELANIE: Gij zult uw vader wel nooit tegenspreken. En het uitleggen kunt ge allebei even goed. Maar ik betrouw dat zaakje niet. Daar zit meer achter.

LOWIE: Wat zou daar meer kunnen achterzitten?

MELANIE: Als ik dat maar wist. Maar één ding wil ik u zeggen hè. Op kerstavond wordt er niet gestroopt!

LOWIE: Gestroopt? Gestroopt? Maar moederke toch! Hebt gij al ooit een koning weten stropen? Die mannen hebben dat niet nodig. Die vliegen de gebraden fazantekes zo recht in hunne mond zie. En daarbij, de Susse Verdonck gaat ook mee. En die kent ge toch goed genoeg hè ?

MELANIE: Natuurlijk ken ik die goed genoeg. Dat is verdorie de grootste stroper van uren in de omtrek. Als die meegaat weet ik direct hoe laat het is.

LOWIE: Ja? En hoe laat is het dan volgens u?

MELANIE: Hoog tijd om die zotte kuren uit uwe kop te zetten. Ik ben echt ongerust.

PIERKE: Ge moet niet bang zijn moeder. Ik ben de derde koning. Ik zal wel zorgen dat er niets gebeurt. 't Is toch goed hè vader?

LOWIE: Nee Pierke, dat is niet goed. Gij zijt veel te jong voor een koning.

PIERKE: De Susse is wel niet veel ouder dan ik.

LOWIE: Toch wel Pierke. De Susse is tien jaar ouder. En daarbij, 't Menneke Mans gaat mee. Dat is onze zwarte koning.

PIERKE: Dat vind ik nu niet schoon zie.

LOWIE: Marieke van 't Menneke komt ook mee zulle. En er moet toch iemand van 't mansvolk thuisblijven om op het vrouwvolk te passen.

PIERKE: Als Marieke meekomt blijf ik wel thuis. En ge moogt gerust zijn vader, onder mijn hoede zijn ons moeder en Marieke zo veilig alsof ge zelf thuis waart.

LOWIE: Hoort ge dat Melanie? Ik kan gerust vertrekken.

MELANIE: Ik wil niet dat ge weggaat. Het deugt niet in het donker. Ze zeggen dat het spookt in het bos.

LOWIE: Wie zegt dat?

MELANIE: Trees van Rosse Tuur en Leen van Jang van Kobeke. En die kunnen het weten.

LOWIE: Ja, die weten alles van iedereen. Dat zijn verdorie de twee grootste roddelwijven van uren in de omtrek.

PIERKE: Maar Rosse Tuur heeft het spook wel zelf gezien hè vader.

LOWIE: Ja? En hoeveel jenevertjes had hij toen achterovergeslagen?

PIERKE: Dat weet ik niet. Maar op een nacht, toen hij door 't bos liep om een paar strikken te zetten, voelde hij dat er iets niet pluis was. Hij keerde zich bruusk om en toen zag hij ze: een witte gedaante die hem van tussen de bomen heimelijk gadesloeg. Hij was danig geschrokken en riep:

”Gedaante in 't wit, zijt gij een mens of zijt gij een geest?”

Maar de gedaante verdween in het donker en Tuur hoorde alleen nog een klagend gekrijs en dan in de verte een akelige schreeuw. En toen werd het stil, doodstil. En Tuur besepte dat hij een spook gezien had en zette het op een lopen. Maar wel in de andere richting.

LOWIE: Ik zie het zo gebeuren, Tuur, de held, die met zijne zatte kop spoken ziet en het op een lopen zet. Pierke jong, ik geloof geen sikkepit van heel dat verhaal. Dat is allemaal prietpraat van Rosse Tuur.

PIERKE: Ja maar vader, hij kan toch heel dat verhaal niet uit zijn duim gezogen hebben.

LOWIE: Uit zijn duim gezogen niet. Maar wel gefantaseerd in zijn verzopen brein. Daarbij, voor een spook dat op de vlucht slaat moet ge niet bang zijn. Ik zou dat wel eens willen tegenkomen.

MELANIE: (*slaat een kruisteken*) God beware ons. Zoiets moogt ge niet zeggen Lowie. Dat brengt ongeluk.

LOWIE: Wat voor ongeluk zou dat brengen?

MELANIE: Vraag dat maar aan Manke Dorus en zijn Karlien.

LOWIE: Manke Dorus? Ge bedoelt dat keuterboertje dat een vervallen hoeveke pacht van de baron?

MELANIE: Juist die bedoel ik. Die heeft ook altijd gespot met geesten en spoken. Maar na wat hen is overkomen spreekt hij gans anders.

LOWIE: Wat is hen dan overkomen?

MELANIE: Hen eigenlijk niets. Maar hun Stientje.

LOWIE: Hun dochter Stientje? Dat schoon meideke dat op 't kasteel dient?

PIERKE: Diende vader. Ze is er niet meer. Ze is verdwenen zonder een spoor na te laten. Precies of ze is in rook opgegaan.

LOWIE: Hoe kan dat nu? Wanneer is dat gebeurd?

PIERKE: Een maand geleden. Maar Dorus en Karlien hebben het zolang stilgehouden op vraag van de baron. Maar nu werd het hen te machtig en zijn ze met hun verhaal naar buiten gekomen.

LOWIE: En wat zegt de baron daarvan?

PIERKE: Hij zegt dat ze op een avond haar kleren heeft gepakt en het kasteel stiekem heeft verlaten. Waarschijnlijk wilde ze naar huis. Maar daar is ze nooit aangekomen.

MELANIE: Dat is ook nogal een gedacht van dat kind. 's Avonds laat in het donker alleen door dat verlaten bos lopen. Dat spook heeft haar zeker overvallen.

LOWIE: Dat spook? Wat heeft dat ermee te maken?

PIERKE: Misschien niets. Maar Rosse Tuur denkt dat het moet gebeurd zijn op die avond dat hij 's nachts dat spook heeft gezien.

LOWIE: Misschien heeft hij Stientje wel gezien.

PIERKE: Dat kan niet vader. Stientje droeg geen witte kleren toen ze 't kasteel verliet.

MELANIE: En dus heeft dat spook haar gepakt. Zeker weten. Om Dorus te straffen voor zijn ongeloof.

LOWIE: Moedertje uw fantasie slaat helemaal op hol. Misschien is Stientje het afgestapt omdat de baron zijn poten niet kon thuishouden en haar lastig viel.

MELANIE: Zou die dat durven denkt ge?

LOWIE: Natuurlijk durft die dat. Dat rijk volk denkt dat het zich alles kunnen permitteren.

PIERKE: Maar waarom kwam ze dan niet naar huis?

LOWIE: Om thuis geen ruzie te krijgen hè Pierke. Ge moogt niet vergeten dat Manke Dorus pachter is van de baron. Hij kan het zich niet veroorloven om de

baron tegen zich in het harnas te jagen. Hij zou Stientje zeker teruggestuurd hebben.

PIERKE: Maar ze moet toch ergens gebleven zijn. En ergens van leven.

LOWIE: Voor mijn part is ze naar de stad getrokken en heeft zich daar een post gezocht.

MELANIE: Zonder haar ouders te verwittigen? Die mensen zijn doodongerust! Dat is nogal schoon zeg.

PIERKE: Dat is zeker niets voor Stientje.

LOWIE: Ze zal haar ouders wel verwittigen zodra de zaak wat geluwd is. En ze zeker is dat ze niet terug naar 't kasteel moet. In ieder geval is er geen enkele reden om die zaak in verband te brengen met een spook. Spoken bestaan alleen in de geest van bijgelovige mensen.

MELANIE: Zoals ik wilt ge zeggen.

LOWIE: Neen dat zeg ik niet. Maar ik zie geen enkele reden om vanavond niet rond te trekken. Want moest dat spook bestaan en het moest vanavond drie koningen met een draaiende ster tegen het lijf lopen, wie zou het meest geschrokken zijn denkt ge?

MELANIE: Dat blijft gelijk. Op kerstavond moet iedereen thuis zijn.

LOWIE: Maar we blijven niet lang weg. En als we terug zijn viereen we allen samen gezellig Kerstmis.

MELANIE: Ik hoor het al. Als gij iets in uwe zotte kop gestoken hebt is het er met geen geld van de wereld meer uit te krijgen.

PIERKE: Zo is dat moeder. Dan is hij zo koppig als een steenezel.

LOWIE: Zwijgen gij! Luister eens. Ik hoor precies iemand komen.

(Susse Verdonck komt binnen met een pak onder de arm.)

SUSSE: Een goede avond Lowie, Melanie. Avond Pierke!

PIERKE: Susse!

MELANIE: Goede avond Susse. 't Is zeker koud buiten?

SUSSE: Koud Melanie, zwijg stil mens. 't Vriest vannacht dat het kraakt.

LOWIE: Dan is er zeker geen volk op straat?

SUSSE: Ik ben niemand tegengekomen.

LOWIE: Met zo'n vriesweer blijven de mensen binnen. Zelfs de garde zal niet durven buitenkomen.

SUSSE: De garde? Die zit op het kasteel. Hij zal daar wel in de keuken rondhangen om te proeven en potten te likken.

LOWIE: Ja, als die zijne buik maar kan volspelen. Daarvoor durft hij gerust een arme mens de bak indraaien.

SUSSE: Dat heeft hij mij éne keer gelapt, de vuile loebas.

PIERKE: Ja? En wat had ge toen uitgestoken Susse?

SUSSE: Uitgestoken? Ikke? Helemaal niets Pierke. Ik was gewoon een konijntje aan 't losmaken dat per ongeluk in een strop gesukkeld was. En 't was niet eens een strop die ik zelf gezet had.

PIERKE: En wat meende ge met dat konijntje te doen? Toch niet laten lopen?

SUSSE: Dat zeker niet. Ik ben niet op mijne kop gevallen. Maar dat ik daarvoor een ganse maand in de bak gezeten heb door de schuld van die garde, dat ben ik nog niet vergeten. Als ik die ooit te pakken krijg, alleen en op een eenzaam plekje, dan zal ik hem de rekening presenteren, zo waar als ik Susse Verdonck heet.

MELANIE: Foei Susse, is dat nu praat om op kerstavond te vertellen. En dan wilt ge mij komen wijsmaken dat ge driekoningen gaat spelen om de ster te volgen.

LOWIE: Maar dat is echt waar Melanie. Deze avond spelen we alleen driekoningen, drie koningen die een ster volgen om een kindeke te zoeken.

MELANIE: Lowie Wambeke, ge houdt beter uw eigen voor de zot.

LOWIE: Maar is dat nu niet wreed, ons Melanie, mijn eigen vrouwke, die mij niet wil geloven.

MELANIE: Nee ik geloof u niet. Maak uw prietpraat aan iemand anders wijs maar niet aan mij.

LOWIE: Hoor toch eens aan zeg. Wat zegt gij daarvan Pierke?

PIERKE: Ik zeg niets. Maar ik denk dat ons moeder gelijk heeft. Want buiten die ster heb ik nog niet veel van die drie koningen gezien.

LOWIE: Dat is ook waar. Susse, gij zijt niet verkleed jong. Ge zijt vanavond een koning hèn.

SUSSE: Dat weet ik Lowie, dat weet ik. Ik heb alles meegebracht. Kijk eens hier, mijne mantel.

(Susse opent het pak en toont een mantel.)

LOWIE: Ik heb een mantel en drie kronen gekregen van de nonnekes. Dat zijn er van in de processie. Zo rap als 't Menneke hier is kunnen we er aan beginnen.

Tweede tafereel: Lowie - Melanie - Pierke - Susse - 't Menneke – Marieke

(Er wordt geklopt en Marieke, met pak onder de arm en 't Menneke Mans komen binnen.)

MARIEKE: Een goede avond allemaal.

MENNEKE: 'n Avond.

('t Menneke zet zich bij Lowie en Susse aan tafel.)

LOWIE, MELANIE, SUSSE: Goeden avond.

PIERKE: Goeden avond Marieke.

MARIEKE: *(gaat tot bij Pierke en spreekt heel lief)* Goeden avond Pierke.

PIERKE: *(houdt de stoel klaar)* Kom, zet u dicht bij 't vuur. *(stil)* En dicht bij mij. Ge hebt het wel koud zeker?

MARIEKE: *(zet zich neer)* Ja Pierke, mijn handen zijn verkleumd.

PIERKE: *(neemt Marieke's handen in de zijne)* Zal ik ze even verwarmen?

MARIEKE: *(trekt verlegen haar handen terug)* Laat maar Pierke. Ik zit hier lekker warm en gezellig.

MELANIE: 't Is goed dat ge meegekomen zijt Marieke. Zo helemaal alleen in dat eenzaam huizeke temidden van de hei is niets gedaan voor een jong meisje.

MARIEKE: Ik ben niet bang Melanie.

MELANIE: Ge weet maar nooit kind. 't Is een slechte tijd en er is veel armoede onder 't gewoon volk. En wanhopige mensen met een lege maag zijn tot alles in staat. En een kwade slag is rap gegeven.

LOWIE: In de kerstnacht is er alleen maar vrede op aarde zulle Melanie.

SUSSE: Zo zou het moeten zijn. Maar een lege maag heeft geen boodschap aan vrede op aarde. En ge hebt gelijk Melanie, Marieke moet het gevaar niet zoeken. Hier is ze veilig.

PIERKE: *(stoer)* Zeker als ik er ben.

SUSSE: Op mij kan ze ook rekenen.

(Er valt een korte stilte.)

LOWIE: Zeg eens Menneke, gij zijt zo stil vanavond. Scheelt er iets?

MARIEKE: Zo is hij altijd Lowie, daags voor Kerstmis. Zo is hij geworden sinds hij niet meer naar de mis gaat.

MELANIE: Gaat gij nog altijd niet terug naar de mis Menneke? Allee zeg, wat moet ik nu horen?

SUSSE: Ja Menneke, waarom gaat gij eigenlijk niet naar de mis?

MENNEKE: Weet gij dat dan niet, dat van mijn ruzie met de pastoor?

LOWIE: Menneke jong, is dat nog altijd voor die affaire met die haas? Maar dat is toch al jaren geleden.

MENNEKE: Ja, tien jaar is dat geleden, tien jaar! Maar ik weet het nog zo goed alsof het pas gisteren gebeurd is.

PIERKE: Wat is er toen gebeurd Menneke?

SUSSE: Ja Menneke, wat precies? Ik heb daar wel eens iets van gehoord maar het fijne weet ik er niet van.

MENNEKE: Wel, 't is tien jaar geleden, van de derde december precies tien jaar. En de pastoor was toen pas nieuw in 't dorp. En tegen Kerstmis dacht ik dat het hoog tijd werd om kennis te gaan maken. Dat past toch zo, of niet soms?

MELANIE: Jaja Menneke, dat was heel schoon van u.

MENNEKE: Maar ik kon daar toch niet met lege handen aankomen. Dus wat doe ik? (*staat recht*)

De nacht ervoor trek ik met mijne lichtbak het bos in. Ik lig daar nog maar een kwartierke te wachten en opeens, wat zie ik? Een formidabel grote haas huppelt dichterbij en zet zich op zijn achterste poten in 't licht van mijne bak.

Hela bazeke flitst het door mijn hoofd, gij zijt van God gezonden om bij de pastoor in de pot terecht te komen.

Ik pak mijn geweer... leg aan ... vlam ... die haas vliegt een halve meter omhoog ... en valt dan morsdood op de grond.

(*even stilte*)

En 's anderendaags ben ik met mijnen haas naar de pastoor getrokken. De meid kwam opendoen en ik mocht binnen in de wachtkamer.

Op een klein tafelke stond een kist met van die dikke sigaren. In mijn verbeelding snoof ik de heerlijke geur van langzaam omhoog krullende lekker ruikende sigarenrook en ik zag mij al met minstens met één maar misschien wel met twee zulke exemplaren naar buiten gaan.

Tegen de muur stonden een paar stoelen maar de vloer was zo kraaknet dat ik geen voet durfde te verzetten. En daarom bleef ik daar staan, met mijn klak in mijn éne hand en met mijnen haas in mijn andere hand, maar achter mijne rug, want het moest een verrassing blijven.

En toen kwam de pastoor binnen.

“Wie zijt gij?”, vroeg hij. “En wat komt gij hier doen?”

“Ah mijnheer pastoor” zei ik, “ik ben Emanuel Mans, maar de mensen zeggen allemaal Menneke Mans tegen mij. En ik ben gekomen om kennis te maken. En ik heb iets meegebracht voor U, hier zie speciaal voor U afgevlamd.”

En ik laat de pastoor mijnen haas zien.

En toen begon de pastoor te beven van koleire. En zijn gezicht werd eerst zo wit als dat van een lijk en daarna zo rood als de kam van een vechthaan. En er schoten gelijk als vonken uit zijn ogen. En hij bulderde:

” Emanuel Mans, wat hebt gij daar vast? Da's toch genen haas zeker? “

Ik verschoot nog geen klein beetje en stond daar zo onnozel te staan met mijnen haas zo in mijn hand en ik wist niet goed wat zeggen. En daarom zeg ik zo:

” Ja... mijnheer pastoor ziet ook wel dat dat geen kieken is?”

“En waar hebt gij die haas geschoten?” vroeg de pastoor. “In de bossen van de baron zeker?”

“Ja mijnheer pastoor” zei ik, “maar alle bossen zijn van de baron. Daar kan ik toch niets aan doen!”

Toen zei de pastoor, en zijn stem klonk heel verwijtend en zijn wijsvinger ging zo heen en weer voor mijn neus:

” Emanuel Mans, gij zijt een stroper, gij zijt een dief. Ik gebied U om die haas onmiddellijk terug te brengen naar de baron.”

Ik wist niet goed wat ik hoorde en begon het stilaan warm te krijgen. Mijn hart

sloeg enkele tellen rapper en hier en daar voelde ik een tinteling door mijn lijf gaan.

“Wablied”, zei ik” die haas terugbrengen naar de baron? En mij in de bak laten draaien zeker? Maar mijnheer pastoor, ik heb die haas voor U meegebracht, pak hem toch aan asjeblied, ge moet niet bang zijn, niemand zal het te weten komen”.

“Ik heb Uwen haas niet nodig!”, riep de pastoor. “Ik kan van de baron hazen krijgen zoveel ik maar wil! En die zijn niet gestolen! En ik wil met stropers niks te maken hebben! Goed verstaan... pensenjager!”

En dat was te veel voor mij. Mijn bloed begon te koken en ik riep nog harder dan de pastoor:

“Als gij met mij niks wilt te maken hebben, wil ik met U ook niks te maken hebben! En ik zet dedju gene voet meer in uw kerk. Goed verstaan... gatlikker!”

En ik stapte het af... met mijnen haas ... maar zonder sigaar.

En ik heb woord gehouden... al tien jaar lang. (*even stilte*)

LOWIE: Ja Menneke, da's een heel verhaal. En ik kan uw ontgoocheling wel begrijpen. Maar dat de pastoor, toen hij pas nieuw was op het dorp, geen gestroopte haas durfde aannemen, dat moet ge toch begrijpen.

MENNEKE: Nee verdomme, ik begrijp dat niet!

PIERKE: De pastoor is ook maar een mens hè.

MENNEKE: En ik dan? Ben ik dan gene mens? Omdat we van tijd tot tijd een haas neerleggen om wat vlees op tafel te krijgen zijn we stropers en willen ze met ons niets te maken hebben.

SUSSE: En daarvoor zijt ge al tien jaar niet meer naar de mis geweest?

MENNEKE: Ja, 't is al tien jaar geleden dat ik nog in de kerk ben geweest, al tien jaar dat ik met Kerstmis niet meer naar het kerstkindeke ben gaan kijken.

MELANIE: Menneke, ge zou terug naar de mis moeten gaan. Ge zult u dan veel gelukkiger voelen.

MENNEKE: Ja, da's waar Melanie. Ik ben in die tien jaar niet meer echt gelukkig geweest. Maar 't is verdorie niet gemakkelijk. Wegblijven met een kwaai kop, dat gaat vanzelf. Maar die eerste stap terug zetten, da's wat anders.

LOWIE: Awel Menneke, ik heb nochtans gehoord dat de pastoor nog zo een kwaai niet is. Toen Trien van Diktus gestorven is en Diktus met die acht arme dutskes alleen bleef zitten, heeft de pastoor ze niet in de steek gelaten. Dat heeft Diktus me zelf verteld. Zonder de pastoor, zei hij, waren we verrekt van de honger.

SUSSE: En die vijf wezen van Liza van de bezembinder stopt hij ook geregeld een paar centen in hun pollen. Dat weet ik van Liza zelf.

MELANIE: Weet ge wat ge doet Marieke? Gaat gij en 't Menneke morgen met ons mee naar de mis. Dan kan hij eens te biechten gaan en dan is alles vergeten.

MARIEKE: Dat doet hij toch niet Melanie. Daar ken ik hem te goed voor.

MENNEKE: Nee dedju, dat doe ik zeker niet! Ik ga niet terug naar die pastoor. De pastoor moet maar naar mij komen. Ja dat moest hij eens doen, samen met mij gaan stropen.

Als ge in een pikdonkere nacht aan de rand van een open plek onder de struiken ligt te loeren naar de lichtbak die ge hebt uitgezet, kan het zo stil zijn in het bos dat ge uw eigen hart hoort kloppen. En iedere zenuw staat gespannen. Want terwijl ge klaar ligt om een stuk wild te schieten zijt ge zelf doodsbang om betrapt te worden. Want als ze u betrappen riskeert ge een kogel in uw lijf. Want voor dat rijk volk en hun knechten telt een stroper nog minder dan een konijn.

Dat moest de pastoor eens aan zijn eigen lijf ondervinden. Dan zou hij weten wat het is om een stroper te zijn. Dan zou hij heel anders spreken.

En als ik dan mijn hart eens zou kunnen uitstorten, dan zou hij me wel begrijpen.

PIERKE: Ja maar Menneke, dat de pastoor mee gaat stropen, dat kunt ge van die mens toch niet verwachten.

MENNEKE: Dat weet ik Pierke, dat weet ik jong. En daarom zal ik ook dit jaar het kerstkindeke weer niet zien.

LOWIE: Zeg mannen, het wordt al laat. We moeten beginnen met ons te verkleden. De drie koningen gaan zo dadelijk op stap. Moeder neem hiernaast een keer mijne mantel en de drie kronen.

(Melanie gaat in de kamer links en brengt een mantel met de kronen.)

SUSSE: Helpt gij mij met mijne mantel Pierke?

LOWIE: En gij Menneke, hebt gij alles meegebracht?

MARIEKE: Ik heb zijne mantel.

MENNEKE: En de lichtbak.....

LOWIE: *(haastig)* Licht hebben we niet nodig jong. We vinden de weg zo wel. Moeder help eens even mijne mantel aantrekken.

(De mannen trekken een mantel aan en zetten een kroon op. Melanie helpt Lowie, Marieke helpt het Menneke, Pierke helpt Susse.)

LOWIE: En nu moet onze zwarte koning nog wat bijgewerkt worden. Een veegje hier en nog een veegje daar, voila zie. Wel, wat vindt ge van ons?

MARIEKE: Ge zijt alle drie ferm koningen.

PIERKE: Pas toch maar op dat het kindeke Jezus gene schrik pakt als het u zo ziet.

LOWIE: Begint gij met ons moeder en Marieke de kerstboom te versieren. En vergeet de deur niet te sluiten. En geen kwaad volk binnen laten. Ge weet maar nooit.

PIERKE: (*stoer*) Ge moet niet bang zijn vader. De eerste die hier een voet durft binnenzetten met slechte bedoelingen krijgt met mij te doen.

LOWIE: Dan ben ik gerust. Komaan mannen, we zijn ermee weg, achter onze ster aan.

(De drie koningen verlaten het toneel. Terwijl Lowie de ster doet draaien zingen ze: "Er waren drie koningen met ene ster." Zo mogelijk vertrekken ze rechts door de zaal.)

Derde tafereel: Melanie - Marieke - Pierke - de garde.

(Wanneer de drie koningen weg zijn, beginnen Melanie, Marieke en Pierke de kerstboom te versieren.)

MELANIE: 't Zijn nog al mannen hè. Op kerstavond rondtrekken als de drie koningen.

PIERKE: Ja moeder, die zijn zeker wat van plan.

MARIEKE: Dat denk ik ook. Drie stropers op het driekoningenpad, da's niet alleen om een ster te zien.

MELANIE: Gij gelooft toch niet dat ze gaan stropen?

MARIEKE: Geloven? Zeker van Melanie! En daarbij, dat is toch geen kwaad. God heeft al die hazen en konijnen niet geschapen alleen voor de buiken van 't rijk volk.

PIERKE: Als ge dat maar weet!

MELANIE: Dat weet ik goed genoeg. Maar op kerstavond? Past dat wel? Dan moet er overal vrede zijn. Dan kan er toch niet gestroopt worden.

PIERKE: Juist wel! Dan is het veilig. De baron zal toch zo onmenselijk niet zijn om de garde op kerstavond op stropersjacht te sturen.

(De garde komt binnen, zo mogelijk links door de zaal. Hij gaat met afgemeten stappen naar de leefkamer.)

MARIEKE: En daar willen de mannen van profiteren.

MELANIE: Misschien hebben ze wel gelijk. Alhoewel die baron tot alles in staat is. Ge moet van niets verschieten.

(Er wordt op de deur geklopt. Melanie, Marieke en Pierke stoppen hun werkzaamheden en bekijken mekaar.)

MELANIE: Zo laat nog volk aan de deur. Wie kan dat zijn?

MARIEKE: Geen gedacht.

PIERKE: Hier zet niemand een voet in huis voor ik zeker weet wie het is.

(Er wordt nogmaals geklopt.)

MELANIE: Wat doen we? Binnenlaten?

PIERKE: In geen geval.

MARIEKE: We zijn toch met ons drie.

PIERKE: En zij daarbuiten misschien met een hele bende. Ik neem geen enkel risico. Ik heb het ons vader beloofd.

(Pierke gaat tot aan de deur en roept.)

Wie is daar!?

GARDE: Ikke dedju!

PIERKE: Ikke Dedju? Die ken ik niet!

GARDE: Maar jawel, die kent ge wel. Ik ben het, de garde!

PIERKE: Ge kunt zeggen wat ge wilt. Ik zie u niet en ik geloof u niet.

GARDE: Sakkernondedju! Gaat ge de deur opendoen ja of nee?

PIERKE: Nee!

GARDE: Dat gaat ge u beklagen! Want ik ga straffe maatregelen nemen.

Ofwel gaat die deur op a-één, a-twee, a-drie open. Ofwel beuk ik ze in. En als het zover moet komen, dan is het ver gekomen zulle!

PIERKE: *(neemt een vechtershouding aan.)* Als gij de deur durft inbeuken en ge zijt niet wie ge zegt dat ge zijt, dan klopt ik u achter uw oren zoals ze dat doen met een vet konijn.

GARDE: Durft dat niet te riskeren hè manneke. Want ik ben geen vet konijn. Ik ben wie ik ben. En dat is de garde. En ik begin te tellen he! A één.... !

MELANIE: Doe maar open Pierke. 't Is de garde. Ik herken zijn stem.

PIERKE: Dat weet ik moeder. Maar als ik hem binnenlaat en hij vraagt naar ons vader, wat zeggen we dan?

GARDE: A twee... !

MARIEKE: De waarheid.... dat van de drie koningen.

GARDE: A drie... !

(Op drie opent Pierke de deur en de garde duikelt met een vloek de leefkamer binnen. Pierke en de vrouwen kijken lachend toe.)

PIERKE: Garde, wat zijn dat voor manieren? Zo bij de mensen in huis binnenvallen? Heeft de baron u dat zo geleerd?

GARDE: De baron heeft mij niets zo geleerd! Gij hebt mij dat zo gelapt. En daar gaat ge spijt van krijgen. Ik lap u een proces aan uw been voor bedreiging van en smaad aan een vertegenwoordiger van het wettelijk gezag.

PIERKE: Bedreiging van en smaad aan een vertegenwoordiger van het wettelijk gezag? Wat heb ik dan gedaan?

GARDE: Ge hebt geweigerd de deur te openen op verzoek van mijnentwege.

PIERKE: Ah ja? Hoe zijt ge hier dan binnengeraakt ? Toch omdat ik op verzoek van uwentwege van mijnentwege de deur heb open gedaan.

GARDE: Da's waar verdomme. Ik sta binnen en niet buiten. En daarnet stond ik nog buiten en niet binnen. Dus hebt gij de deur geopend, dat klopt. En toch lap ik u een proces aan uw been.

PIERKE: Nu nog schoner. Ik doe wat ge vraagt en toch...

GARDE: En toch.

PIERKE: Maar waarom?

GARDE: Dat zal ik u eens rap aan uw verstand brengen. Gij hebt de deur geopend op het verkeerde moment.

PIERKE: Ah neen hè garde. Gij hebt gezegd dat ik de deur moest openen op a-één, a-twee, a-drie. En juist op a-drie heb ik ze opengedaan. Juist zoals gij dat hebt gevraagd.

GARDE: Heb ik dat echt zo gevraagd?

MARIEKE: Heel zeker garde. Melanie en ik kunnen dat getuigen.

GARDE: Tuttuttut, gijlie hebt niets te getuigen. 't Is niet omdat gij zegt dat het waar is, dat het waar is ook al is het waar. Want het zou evengoed niet waar kunnen zijn. Maar moest het waar zijn dan maak ik u een proces omdat ge in mijn persoon een vertegenwoordiger van de wet zo lang hebt laten wachten aan de deur en voor bedreiging van diezelfde persoon met een slag achter zijn oren zoals ze dat doen met een vet konijn.

MELANIE: Ja maar garde, Pierke kon niet weten dat gij dat waart. Hij wilde alleen heel voorzichtig zijn. Want er loopt de dag van vandaag veel slecht volk over 't straat. En hij heeft aan onze Lowie beloofd om goed voor ons te zorgen.

GARDE: Dat kan allemaal waar zijn Melanie. Maar intussen laat hij mij ferm in de kou staan. Ik ben verdomme half bevroren!

MELANIE: Dan zal ik u rap een borrel inschenken garde. Daar krijgt ge 't warm van.

(Melanie haalt de fles en een borrel uit de kast.)

GARDE: Dat is een goed gedacht Melanie, een heel goed gedacht.

(Melanie schenkt een borrel in voor de garde geven. Deze aarzelt en neemt de borrel niet aan.)

GARDE: Hela, wacht eens een beetje. Dat mag niet hè.

MELANIE: Hoe, dat mag niet hè?

GARDE: Ah nee hè Melanie, ik ben van dienst . En dan mag ik geen borrel aannemen. Meer nog, gij zoudt mij zelfs geen borrel mogen presenteren. Dat is omkoperij van het wettelijk gezag.

MELANIE: Amai zeg, heet dat zo? Omkoperij van het wettelijk gezag. Dat wist ik niet. Want dan zou ik daar zelfs niet aan denken. Hier zie Pierke, drinkt

gij die borrel dan maar leeg.

(Melanie geeft de borrel aan Pierke.)

PIERKE: Met veel plezier moeder. Schol garde.

(Pierke laat zich de borrel smaken. De garde kijkt kwijlend toe en likt zich de lippen.)

GARDE: Schol Pierke. Gij doet mij goesting krijgen jong.

MELANIE: Maar 't mag niet h  garde.

GARDE: Nee, eigenlijk niet Melanie. Maar omdat ge zo blijft aandringen ..... en omdat ge de fles toch nog in uw hand hebt... en vooral om u een plezier te doen ...  ne dan.

(Melanie neemt een ander borrelglas en schenkt in.)

MELANIE: Ik ga daar toch geen last mee krijgen h  garde.

GARDE: Nee Melanie. Als gij zwijgt .... en ik zwijg ... ,*(neemt het glas aan)* en iedereen zwijgt ... dan is er niets gebeurd.

(De garde kapt het glas in  en teug naar binnen en likt zich de lippen.)

GARDE: Dat doet deugd Melanie. Ik voel de warmte tot in de kleine teen van mijne linkervoet.

MELANIE: Maar de kleine teen van uwe rechtervoet heeft het nog altijd koud zeker?

GARDE: Zo is dat Melanie... *(houdt zijn glas klaar voor nog een druppel.)*, zo is dat wicht.

MELANIE: *(schenkt nog een druppel in)* Dat zullen we direct verhelpen zie.

GARDE: Dat is vriendelijk Melanie, merci h . *(ook de tweede borrel gaat in  en teug naar binnen.)* Vergeten en tegen niemand vertellen h . Want moest de baron er achter komen ... oei oei oei... ik durf er niet aan denken.

MARIEKE: Zeg eens garde, van de baron gesproken, Hoe was het op het kasteel? Wordt daar ook Kerstmis gevierd?

GARDE: Dat zou ik geloven Marieke. De grote zaal is helemaal verlicht en in alle haarden brandt het vuur zodat het overal gezellig warm is.

Sedert acht uur vanavond rijden de koetsen af en aan met allemaal sjiek volk daarin, veel sjieker als gij of ik.

En ik ben ook even in de keuken binnengewipt. Als de baron het niet zag h , want normaal mag ik daar niet komen.

Mensen wat daar allemaal te zien was! Het water komt mij in de mond als ik er nog maar aan denk. Allemaal potten en pannen vol met konijnenbillekes en gebraden fazanten. De baron moet deze dagen nogal wat wild afgevlamd hebben.

MARIEKE: Bah garde, van mij mogen ze het hebben, hun vreet- en drinkpartijen! En dat noemen ze dan Kerstmis vieren. Ik moet het allemaal niet weten jong.

GARDE: Ja maar Marieke, voor 't rijk volk liggen die zaken helemaal anders dan voor ons. Dat moogt ge niet vergeten.

MARIEKE: Maar intussen stuurt de baron u de koude nacht in. En dat met Kerstmis.

GARDE: Dat is niet de schuld van de baron hè Marieke. Dat is de schuld van die stropers en dat gemeen volk dat voortdurend achter de hazen en de konijnen van de baron aanzit.

PIERKE: En waarom zijn al die hazen en konijnen van de baron garde? Waarom mag een arme mens ook geen stukje wild op tafel krijgen?

GARDE: Dat is toch simpel Pierke. Dat is zo simpel als 't maar kan zijn. Al dat wild is alleen van de baron omdat... wel omdat ... omdat de baron ... omdat de baron ... de baron is. Zo simpel is dat zie. Maar zeg eens, ik heb Lowie en 't Menneke hier nog niet gezien. Melanie, Marieke, waar zit dat ander mansvolk hier?

MELANIE: Die zijn er samen met Susse Verdonck op uit getrokken als de drie koningen.

GARDE: Als de drie koningen?

MARIEKE: Ja garde, 't is toch kerstavond en met die ster en zo. Ze wilden vanavond absoluut de drie koningen zijn.

GARDE: Wat moet ik hier allemaal horen zeg? De drie grootste stropers van uren in de omtrek spelen de drie koningen. En dat moet de garde geloven?

PIERKE: Of ge het gelooft of niet, toch is het zo garde.

GARDE: De baron had groot gelijk dat hij mij erop uit stuurde. Pierke, Marieke, Melanie, ik verwittig u alledrie. Als ik ze betrap... als ik ze betrap ... dan vliegen ze zonder pardon de boek op. Wet is wet en plicht is plicht...

PIERKE: En de baron is de baron, dat kennen we al.

GARDE: Pierke Wambeke, nu moet gij eens goed luisteren hè. Geen beledigingen meer aan een dienaar van de wet. Want mijn geduld is op, gedaan, fini!. Seffens pak ik mijne boek. En dan gaat het u geld kosten. Hebt ge 't vast? Of hoort ge niet goed? Nog een goede avond.

(Hij salueert, gaat buiten, keert terug en roept luidkeels)

En deze keer zal ik ze hebben verdomme!

(Hij smakt de deur dicht en vertrekt lopend, zo mogelijk rechts door de zaal.)

MELANIE: Als daar maar geen ongelukken van komen. Zo kwaad heb ik de garde nog nooit gezien.

MARIEKE: Ge moet niet bang zijn Melanie. Ons mannen laten zich zo maar niet pakken. Die passen wel goed op.

PIERKE: Dat de garde zelf maar goed oppast voor Susse Verdonck. Die heeft met hem nog een eike te pellen.

MELANIE: Al dat geweld tussen dat mansvolk. Dat gaat vroeg of laat nog eens verkeerd aflopen. Ik durf er niet aan denken dat er op kerstavond iets zou gebeuren. Ik zal maar gerust zijn als ze veilig terug thuis zijn.

(Ondertussen heeft Melanie terug plaats genomen in haar zetel. Pierke sluit de deur en werkt samen met Marieke verder aan de kerstboom.)

DOEK

T W E E D E   B E D R I J F

**Vierde tafereel: Lowie – Melanie – Pierke – Susse – Menneke -
Marieke – garde.**

(Melanie zit in haar zetel te dutten, Pierke en Marieke zitten dicht bij elkaar aan de overkant van de kachel.)

MELANIE: *(schiet wakker)* Nu begint het toch laat te worden. De mannen blijven zo lang weg.

MARIEKE: Ge moet niet ongerust zijn, Melanie, voor middernacht zijn ze zeker terug.

(De garde komt roepend binnengelopen.)

GARDE: Deze keer heb ik ze vast. Ik ga ze pakken op hun eigen nest. Allemaal zwijgen hè mensen. Ge hebt me niet gehoord of gezien.

(De garde bonkt met beide vuisten op de deur.)

Open maken verdomme! En gene zever deze keer!

PIERKE: De garde is terug.

MELANIE: En zo te horen is die niet goed gezind. Maak maar rap open.

(Pierke opent de deur.)

GARDE: *(komt triomfantelijk naar binnen)* Melanie, Marieke, Pierke... ze komen eraan. En ik heb ze bezig gezien! *(haalt een boekje uit zijn zak)* Haha nu vliegen ze de boek op zie... *(begint te schrijven)*... Lowie... Susse ... Menneke... De baron zal fier zijn op zijne garde.

(Pierke schuifelt voorzichtig naar de deur.)

Hela Pierke Wambeke, waar wilt gij naartoe?

PIERKE: Garde, ik moet dringend heel even naar buiten. Ge weet wel.

GARDE: Dat ge die pensenjagers wilt gaan verwittigen, dat weet ik wel. Maar 't zal niet pakken want ik zal ze pakken. Daarom hier blijven verdomme! Hebt ge 't vast? Of hoort ge niet goed? *(Pierke gaat terug tot bij Marieke.)*

MELANIE: Maar garde toch.

(De drie koningen komen binnengelopen. Buiten adem betreden ze de leefkamer. Lowie verbergt een pakje onder zijn mantel.)

LOWIE: *(hijgend)* Melanie, Melanie, zie eens wat we nu bijhebben.

(Lowie krijgt de garde in het oog en is enigszins uit zijn lood geslagen.)

LOWIE: Ah daarzie, de garde.

GARDE: Ah daarzie, de drie koningen. En wat hebben ze bij, de drie koningen? Toch 't kindeke Jezus niet zeker?

LOWIE: Neen garde, 't kindeke Jezus is het niet. Maar 't is wel een kindeke. Hier Melanie, pak het eens aan.

(Lowie geeft het kindeke aan Melanie. De garde wendt het aangezicht af en steekt twee vingers van beide handen boven het hoofd.)

GARDE: Een kindeke, een kindeke, zo een kindeke zeker. In naam der wet, laat mij dat kindeke eens rap zien.

(Hij gaat kijken en verschiet zichtbaar.)

't Is niet waar hè.

(Hij kijkt nogmaals.)

't Is wel waar verdomme, 't is een kindeke. Ze hebben een kindeke gestolen, de bandieten. Dat wordt kidnapping verdomme, waar is mijne boek.

LOWIE: Niets gestolen en niets gekidnapt garde. Gevonden zeg ik, eerlijk gevonden. Nietwaar Menneke?

MENNEKE: Jazeker, het lag daar in de kou te wachten tot wij het zouden vinden.

GARDE: Kunt ge niets beter verzinnen Menneke?

LOWIE: Vraag het aan de Susse als ge ons niet gelooft.

SUSSE: Ja garde, 't is zoals Lowie en 't Menneke zeggen, 't is een vondelingske.

GARDE: Nu moet ge eens goed luisteren he mensen. Vondelingske of geen vondelingske, deze zaak is veel te ernstig om door de vingers te zien. Ik moet hiervan een proces verbaal opmaken.

(De garde schrijft in zijn boekje terwijl hij langzaam spreekt.)

Dus Susse Verdonck, gij beweert dat dit kindeke een vondelingske is?

SUSSE: Ja garde, dat beweert ik.

GARDE: *(onverstoorbaar)* En gij Lowie Wambeke, gij beweert dat gij dat vondelingske gevonden hebt?

LOWIE: *(met een gebaar van 'hoe is 't mogelijk')* Natuurlijk garde, anders zou het toch geen vondelingske zijn.

GARDE: Zijt gij daar zeker van?

LOWIE: Ja garde, daar ben ik absoluut zeker van.

GARDE: Jaaa? Staat dat zo in de wet?

LOWIE: In de wet? Zeg garde, dat weet ik niet hè.

GARDE: Ziet ge 't wel! Ge begint al te twijfelen. De baron zegt altijd tegen mij: "Garde", zegt hij dan "een zaak is maar absoluut zeker als ze wit op zwart... ik bedoel zwart op wit in de wet staat. En voor al de rest is het oppassen geblazen".

LOWIE: Garde, uwe baron en uwe wet kunnen mij gestolen worden. Een vondelingske is een kindeke dat gevonden is, basta, amen en uit.

GARDE: Goed Lowie, neem nu nog dat ge dat vondelingske gevonden hebt, dan volgt er nu een heel belangrijke vraag: Waar... hebben de drie koningen... dat vondelingske... gevonden?

LOWIE: Wel... buiten hè.

GARDE: Buiten, hoort ge dat, buiten. Het zou er nog aan mankeren dat ge dat wichteke ergens uit zijn warm beddeke had weggenomen. Maar de vraag is... waar ergens ... buiten... hebt ge dat kindeke gevonden?

LOWIE: Zeg garde, 't is buiten donker hè. Dat gelooft ge toch wel zonder dat het in de wet staat zeker? En in die duisternis weet ik niet meer precies waar dat arm schaapke lag.

MENNEKE: (*doet Lowie naar zijn hoofd grijpen*) Weet gij dat niet Lowie? Dat was toch vooraan in de beukendreef van 't kasteel.

GARDE: Hahaaa! Wat hoor ik nu? Vooraan in de beukendreef van 't kasteel! En hoe kwamen de drie koningen vooraan in de beukendreef van 't kasteel terecht? Dat zou ik wel eens willen weten?

LOWIE: Dat is heel simpel garde. Wij... wij volgden gewoon onze ster. En die leidde ons tot in de beukendreef van 't kasteel.

MENNEKE: Naar het kerstkind dat daar op ons lag te wachten. Dat weet ik heel zeker.

GARDE: Dat gijlie, drie beruchte stropers op 't goed waart van de baron, dat weet ik heel zeker. En daarbij, wacht eens een beetje. Als gij dat vondelingske gevonden hebt op 't goed van de baron, dan is dat van de baron.

Alles wat ge vindt op iemand anders goed, hoort toe aan de eigenaar van dat goed. Dat staat zo in de wet verdomme!

LOWIE: En op die manier is alles van de baron. Want een arme mens heeft geen goed. Al 't goed is van de baron.

GARDE: Tuttuttut Lowie, daar kan de baron niets aan doen. Volgens de wet is dat kindeke van de baron.

LOWIE: (*neemt een dreigende houding aan*) Nee garde, dat kindeke is van ons.

SUSSE: (*komt naderbij*) En dat kindeke blijft bij ons.

MENNEKE: Dat kindeke is naar ons toegekomen.

LOWIE: Dat gaat niet naar de baron!

SUSSE: Om het te laten verstoten zeker!

LOWIE: Of in een weeshuis te stoppen zeker!

GARDE: (*maakt een afwerend gebaar, trekt zich een weinig terug en steekt zijn boek weg*) Kalm mensen, rustig, op uw gemak hè! Een beetje meer respect voor 't wettelijk gezag kan geen kwaad hè.

MELANIE: Ge zou beter ophouden met ruzie maken en beginnen met voor dat kindeke te zorgen. Dat arm dutske zal het zeker koud hebben.

LOWIE: Ge hebt gelijk moeder, geef het kindeke maar aan Marieke. Dan zoeken wij iets om het in te leggen.

MELANIE: Maar waar moeten wij het inleggen? Wij hebben niet eens een beddeke in huis.

LOWIE: In de schuur staat een voederbak voor de schapen. Zal ik die binnenhalen?

MARIEKE: Ja doe dat.

PIERKE: En leg er wat hooi in dan ligt het kindeke proper en warm.

(Melanie en Lowie gaan naar buiten. Marieke houdt het kindeke op de arm. De garde komt terug naar het kindeke kijken. Hij liefkoost het met de vinger op de wang en maakt sussende geluiden.)

GARDE: ‘t Is een schoon kindeke hè Marieke.

MARIEKE: Ja garde, ‘t is een heel schoon kindeke.

GARDE: Wie legt er nu in Gods naam zo een schepselke langs de straat. Ze moesten die mensen in de bak steken.

MARIEKE: Gewoonlijk zijn het heel arme mensen die zo iets doen garde. En die doen dat omdat ze geen andere uitweg meer zien.

GARDE: Denkt ge dat Marieke? Zouden er zo een arme mensen bestaan?

MARIEKE: Ja garde, zo een arme mensen bestaan er. En gij moogt die mensen niet zo rap veroordelen. ‘t Is gemakkelijk spreken als ge zelf niets te kort hebt. Maar niet iedereen heeft het geluk om de brokjes mee te pikken die bij de baron van tafel vallen.

PIERKE: En niet iedereen is bereid om andere mensen op te jagen om goed te staan bij mijnheer de baron.

GARDE: Ja maar Pierke, ik kan er toch ook niets aan doen dat de baron mij gekozen heeft. En daarbij, een beetje gezag mag er toch wel zijn zeker?

MARIEKE: Een beetje gezag moet er zeker zijn garde. Maar dat rijk volk met al zijn overvloed zou gerust wat mogen delen met de arme mensen.

PIERKE: En de knechten van dat rijk volk moesten kunnen verdragen dat de zon ook voor iemand anders schijnt.

SUSSE: Dan zou er heel wat minder miserie op de wereld zijn.

MARIEKE: En dan zouden er geen mensen zijn die hun kinderen langs de straat moeten leggen.

GARDE: Zo ver heb ik daar nog nooit over nagedacht. Maar dat zo een lief kindeke van armoede langs de straat wordt achtergelaten, dat zou toch niet mogen gebeuren. Het had gemakkelijk kunnen doodvriezen. Dedju dedju!

(Melanie en Lowie komen binnen met een voederbak, gevuld met hooi. Ze zetten de voederbak midden op tafel. Het kindeke wordt er voorzichtig ingelegd en zorgvuldig toegedekt.)

LOWIE: We zullen voor ons zoontje eens een warm beddeke klaarmaken.

MELANIE: Hoe weet gij dat het een zoontje is?

LOWIE: Da's toch vaneigens zeker. Op kerstavond kan er enkel een jongske geboren worden. Het kerstkind was toch ook een manneke. Verdorie, zie toch eens aan zeg, wat een lief gezichteke.

GARDE: Mag ik ook nog eens kijken Lowie?

LOWIE: Ja, maar doe het niet verschieten hè gij.

(De garde komt kijken, Lowie kijkt mee aan de andere kant. Marieke staat achter de tafel.)

GARDE: 't Is een heel schoon kindeke Lowie. Maar 't ziet er toch zo arm uit. *(liefkoost het kind)* Zie eens Lowie, het lacht. Ik geloof dat het naar mij lacht.

LOWIE: Maar nee jong, dat denkt ge toch maar. 't Is naar mij dat het lacht.

MARIEKE: Ik geloof dat het naar ons allemaal lacht mannen.

GARDE: Denkt ge dat Marieke?

MARIEKE: Jazeker garde, dat kindeke lacht naar alle mensen die het een warm hart toedragen. En dat doen wij toch allemaal. Maar wie van ons gaat dat kindeke grootbrengen?

LOWIE: Wij natuurlijk! Dat spreekt toch vanzelf. Dat kindeke blijft hier bij ons wonen, nietwaar moeder?

MELANIE: Natuurlijk blijft dat bij ons wonen. Waar anders?

MARIEKE: Maar is dat wel verstandig? Dat is toch gevaarlijk.

LOWIE: Gevaarlijk? Waarom dan wel?

MARIEKE: Omdat gij dit hoeveke pacht van de baron. En de baron hier regelmatig binnenloopt om de pacht te innen en nog 't één en 't ander mee te pikken. Wat gaat die zeggen als hij hier dat klein boeleke ziet?

LOWIE: Die heeft hier niets te zeggen.

GARDE: Tuttuttut Lowie, de baron heeft overal iets te zeggen en zeker bij zijn pachters.

MARIEKE: Die gaat zeker vragen stellen.

GARDE: Verdomme da's waar Lowie. Wat gaat ge dan zeggen?

MELANIE: Dan zeggen we gewoon dat ik een kind heb bijgekocht.

MARIEKE: Toe Melanie, gij op uw leeftijd. De baron gaat dat zeker geloven.

MELANIE: 't Zou toch kunnen.

PIERKE: Alles kan kunnen hè moeder. Maar 't zou wel veel weg hebben van een mirakel ... na éérentwintig jaar.

MELANIE: Wat stelt gij dan voor?

PIERKE: Ik zou 't niet weten.

MARIEKE: Ik wel. Laat mij dat kindeke grootbrengen.

LOWIE EN MELANIE: Gij!!

MARIEKE: Waarom niet? Tenminste als dat mag van ons vader.

MENNEKE: Ik zou niets liever willen Marieke.

LOWIE: Maar gij woont daar in dat klein lemen huizeke. 't Is niet veel meer dan een hut en zo eenzaam daar midden op de hei.

MARIEKE: Dat is waar. We wonen klein en eenzaam. Maar 't is van ons en niet van de baron. Bij ons zal dat kindeke veilig zijn.

MELANIE: Maar ge zijt niet getrouwd. En dan een kind.

MARIEKE: Dat gebeurt wel meer h  Melanie.

MELANIE: Maar wat gaan de mensen zeggen?

MARIEKE: Dat ze zeggen wat ze willen.

LOWIE: Maar dat kindeke moet ook een vader hebben.

PIERKE: Daar zal ik wel voor zorgen. Ik wil heel graag de vader zijn.

SUSSE: Ik wil ook voor dat kindeke zorgen.

MARIEKE: Voila, het heeft al een vader teveel. Wat zegt ge nu?

LOWIE: Ik weet niet wat ik moet zeggen. Ik zie dat echt niet zitten.

GARDE: Ik wel. Marieke heeft gelijk. Als de baron dat kindeke hier vindt en hij komt te weten dat ik wist wat hij niet wist. En dat voor hem heb verzwegen.

LOWIE: Ah zo garde, gij gaat het dus niet vertellen aan de baron?

GARDE: Dat heb ik niet gezegd h  Lowie. Want ik ben daar niet gerust in.

LOWIE: Maar 't zou kunnen. Luister garde, ik heb een voorstel. Gij scheurt dat proces-verbaal kapot, Marieke neemt het kindeke mee naar huis, wij zwijgen dat we zweten en gij doet of uw neus bloedt. Akkoord?

GARDE: Doen of mijn neus bloedt ? Dan gaat de baron achterdochtig worden. Ik heb nog nooit een bloedneus gehad. De baron gaat direkt denken dat ik tegen een stroper ben aangebottst.

SUSSE: (*terzijde*) En als ik toevallig die stroper was zijt ge er met een bloedneus nog goedkoop vanaf gekomen.

GARDE: Wat zegt ge Susse?

SUSSE: Ik zeg ... dat ge er meestal goedkoop vanaf komt ... als ge doet of ge niet weet wat ge weet.

GARDE: Susse, ge spreekt in raadselkes. Ik snap er niks van.

LOWIE: De Susse wil zeggen dat ik wil zeggen dat ge moet doen of ge van niets weet. Dan komt de baron niets te weten en kan er ons en u niets gebeuren. Is 't zo klaar?

GARDE: Zo klaar als 't water van de winterbeek Lowie. Ik weet dus van niets. Maar ik doe het alleen voor dat kindeke h .

LOWIE: Ja zeker jong, doe het voor dat kindeke, dat geboren is in de diepste armoede.

GARDE: En dat waarschijnlijk in armoede zal grootgebracht worden, want daarover is hier nog geen woord gezegd. Hoe gaat gij dat kindeke grootbrengen Marieke? Dat kost veel geld h . Dat is niet goedkoop de dag van vandaag.

LOWIE: Da's waar garde, maar wij zullen helpen.

GARDE: Dat zal wel, gij een arm boerke dat met moeite rondkomt om zijn pacht te betalen.

SUSSE: Ik wil ook mijn steentje bijdragen.

GARDE: Als dat kind moet leven van de steentjes die gij bijdraagt dan zal het zijn buikske nooit vol hebben. Gij moet zelf de baron bestellen om niet te kreperen van honger.

SUSSE: Ja maar garde, als Lowie en ik...

GARDE: Wat? Als Lowie en ik?

LOWIE: De Susse wil zeggen garde dat als ik en hij ... ofwel hij en ik... ofwel hij... ofwel ik... verstaat ge? ... tussendoor eens een konijntje strikken en dat verder verkopen...

GARDE: Ja, doe dat jong, dan heeft dat klein schaapje wat te eten.

MARIEKE: Ja maar garde... en de baron dan?

GARDE: De baron... de baron... die heeft toch eten genoeg zeker. En daarbij, O.L.Heer heeft al die hazen en konijnen niet geschapen voor 't rijk volk alleen hè. Dat arm kindeke moet ook eten als 't noen is.

LOWIE: Dat hoor ik graag garde. Maar zeg eens, als de Susse en ik op strooptocht zijn?

GARDE: Dan kijk ik wel naar de andere kant Lowie. En als ik u niet gezien heb, wel dan heb ik u niet gezien.

LOWIE: Afgesproken garde?

GARDE: Afgesproken Lowie, de hand erop.

(Boven het kindeke geven de garde en Lowie elkaar de hand.)

MELANIE: Wel wel! Als dit kindeke vrede brengt tussen stropers en de garde moet het wel een echt kerstkindeke zijn. Maar nu moeten we het nog een naam geven.

LOWIE: Da's waar verdorie, hoe gaan we dat kindeke heten?

MELANIE: Voor mij blijft dat gelijk Lowie, als 't kind maar een schone naam krijgt, die ik heel graag hoor.

LOWIE: Ik vind dat Lowie een schone naam is en die hoort ge toch heel graag hè moeder? Kleine Lowie.

MELANIE: Jaja, kleine Lowie en grote Lowie zeker. Nee nee, met éne Lowie heb ik meer dan genoeg.

SUSSE: En Susse dan, dat is ook een schone naam.

PIERKE: Susse? Gij zijt niet goed wijs zeker. Allé jong, Susse, da's toch gene naam.

SUSSE: Ja maar Pierke, Susse ... eigenlijk is dat François. En dat klinkt toch niet zo mis.

PIERKE: François klinkt veel te Frans. Dat kindeke moet een doodgewone maar schone Vlaamse naam krijgen... zoals ik bijvoorbeeld... Pierke.

SUSSE: Ah nee hè Pierke, dat kan ook niet. Pierke komt van Pierre, en dat is juist zo Frans als Francois.

MELANIE: Maar is dat nu niet erg. Nu maken we bijna ruzie om dat kindeke een naam te geven. En dat terwijl het een kerstkindeke is.

PIERKE: We kunnen het moeilijk Jezuke noemen hè moeder.

MENNEKE: Dat is juist Pierke ook al is het het kerstkindeke dat speciaal naar mij gekomen is omdat ik al tien jaar weggebleven ben. Daarom moet ge mij allemaal een groot plezier doen en dat kindeke naar mij noemen. Dan ga ik morgen naar de vroegmis en zal ik in 't vervolg alle zondagen terug naar de kerk gaan.

MELANIE: Ja maar Menneke...

MENNEKE: Nee Melanie, niet Menneke, maar Emanuel moet dat kindeke heten. Emanuel is mijn echte naam. Toe Melanie? Allee mannen?

LOWIE: Ik vind dat geen slecht gedacht.

MELANIE: 't Is in ieder geval veel beter dan kleine Lowie.

SUSSE: Of Pierre.

PIERKE: Of Francois.

MELANIE: Wat vindt gij ervan Marieke?

MARIEKE: Ik ben heel blij als het kindeke naar ons vader wordt genoemd omdat ik zijn moeke word en het mag grootbrengen.

MELANIE: Wij brengen dat kindeke wel samen groot hè Marieke.

MARIEKE: Natuurlijk Melanie. Het kindeke mag u moemoe Melanie noemen.

LOWIE: En mij vava Lowie.

GARDE: En ik word nonkel garde. Als de baron het niet hoort hè.

MARIEKE: Wat moet het tegen u zeggen Pierke?

PIERKE: Het liefst van al' vake'.

SUSSE: Snotneus, gij zijt daarvoor nog veel te jong. Dat kind heeft een vader nodig die wat ouder is.

MARIEKE: Als het moet wachten we nog wel een paar jaartjes, hè Pierke?

PIERKE: Ja, als het echt moet, dan moet dat maar.

SUSSE: Intussen zit dat kind wel zonder vader.

MENNEKE: Ik ben er ook nog Susse. Voor zolang als nodig zal ik tegelijk vader en grootvader zijn voor de kleine Emanuel.

LOWIE: Mensen, dat kindeke gaat heel ons leven veranderen.

MARIEKE: Zie eens hoe schoon het ligt te slapen op wat hooi.

MELANIE: Zo moet het ook geweest zijn toen het kindeke Jezus geboren werd: een arm kindeke in een arm huizeke tussen arme mensen.

LOWIE: Moeder, de drie koningen zijn er ook nog hè.

('t Menneke en Susse knikken nadrukkelijk)

Dit kindeke mag niets te kort komen, niet waar garde?

GARDE: Nee Lowie, daar zullen we samen voor zorgen.

MARIEKE: Mensen, ik geloof dat dit de meest wonderbare kerstnacht is die we ooit zullen meemaken.

PIERKE: Ja Marieke, gezellig samen met een warm hart rond het kindeke, mooier kan het kerstfeest niet zijn.

GARDE: Dat klopt Pierke. Een groot feest zoals op 't kasteel is helemaal niet nodig. Die mensen zijn wel rijk maar daarom nog niet gelukkig.

LOWIE: Zo is dat garde, vrede en vriendschap maken een mens gelukkig. En een mens die gelukkig is, dat is pas een rijke mens.

PIERKE: Ons vader heeft gezegd.

ALLEN: Amen.

EINDE EERSTE DEEL

T W E E D E   D E E L

K O R T E   I N H O U D

Omdat er als pachter van de baron niet veel welstand te vergaren viel, ging Pierke Wambeke in de stad werken en kon door zuinig te leven een flinke spaarcent opzij zetten. Hij leerde er Anna kennen en is, zeer tegen de zin van zijn moeder, met haar getrouwd. Samen hebben ze een zoon, Lowie genaamd, naar zijn grootvader.

Nadat de oude Lowie Wambeke overleden was, keerde Pier(ke) de stad de rug toe en kwam met zijn gezin op de boerderij wonen.

Door hard labeur en dankzij zijn spaarcenten heeft hij de boerderij en enkele landerijen kunnen afkopen van de baron, die door zijn liederlijk leven in geldnood was geraakt.

De verstandhouding tussen moeder Melanie, die haar positie als bazin op de boerderij bedreigd voelt en Anna, die stadsmadam die volgens de oude boerin van de boerenstiel niets afweet, is nooit opperbest geweest. Conflicten tussen beide vrouwen zijn dan ook schering en inslag.

Emanuel, het kerstekind, werd zoals afgesproken opgevoed door Marieke en haar vader 't Menneke Mans. Hij wordt in de volksmond dan ook al gauw Mannes van 't Menneke genoemd.

Marieke, die voorbestemd leek om de vrouw te worden van Pierke, heeft haar droom niet kunnen verwezenlijken. Uit wanhoop en om de kleine Emanuel toch een vader te geven, is zij met de oudere Susse Verdonck getrouwd. Samen hebben zij een dochter Liesje.

Nadat het oude Menneke Mans overleden was, is de kleine Mannes onrustig en opstandig geworden. Hij is op zoek naar zijn eigen "ik" en voelt zich nergens thuis.

Daar hij opgegroeide met twee beruchte stropers onder hetzelfde dak, kende het stropen en strikken zetten voor hem algauw geen enkel geheim meer. Hij wordt dan ook voortdurend opgejaagd door de garde en om niet opgepakt te worden is hij een zwerversleven gaan leiden.

Voortdurend ontmoet hij op zijn wegen een oude vrouw, in de volksmond Arabel de heks genaamd.

Om die éne wonderbare kerstnacht en de vondst van het kerstekind te gedenken hebben de drie koningen er een traditie van gemaakt om ieder jaar op kerstavond hun driekoningentocht over te doen.

Na de dood van 't Menneke Mans heeft Pierke zijn plaats ingenomen en wanneer Lowie kwam te overlijden was Mannes van 't Menneke groot genoeg om de plaats van Lowie in te nemen.

De garde, die beloofd had een oogje dicht te knijpen, is uit schrik voor de baron zijn belofte nooit nagekomen en ligt ieder jaar tevergeefs op de loer om de drie koningen op heterdaad te betrappen.

We zijn vijftientig jaar later op de dag voor Kerstmis. Omdat het juist vijftientig jaar geleden is dat Lowie Wambeke, Susse Verdonck en 't Menneke Mans het kerstekind vonden, heeft de driekoningentocht van die kerstavond een bijzondere betekenis. Misschien gebeurt er wel opnieuw een wonder.

Mannes heeft er een gewoonte van gemaakt om daags voor Kerstmis een konijn te stropen om op kerstdag allen tesamen het kerstfeest te vieren op de boerderij. Hij wordt echter betrap en achternagezet door de garde. Wanneer hij het konijn bij Pier aflevert om het te verbergen is tot overmaat van ramp de pastoor een ongelukkige getuige. Mannes dreigt opgepakt te worden maar kan ontsnappen.

's Avonds gaan de drie koningen op stap.

Wanneer ze terugkeren vinden ze een doodzieke Arabel in de schop op het erf. Ze onthult Mannes zijn ware afkomst.

Wanneer de garde heel laat in de nacht nog binnenvalt, treft hij dan ook een heel andere Mannes Mans aan dan hij had verwacht.

P E R S O N A G E S

5 dames – 6 heren (dubbelrollen met personages uit het eerste deel zijn mogelijk)

Aangezien we vijftientig jaar verder zijn in de tijd zijn de personages, die in het eerste deel voorkwamen, een flink stuk ouder geworden.

Melanie, de oude boerin, ook moemoe Melanie genoemd: 70 jaar.

Het zware werk op de boerderij heeft zijn sporen nagelaten en ze is letterlijk krom gewerkt. Zij heeft de dood van haar man en de komst van een nieuwe boerin nooit kunnen verwerken en is erg verbitterd.

Pier, de boer, ook nonkel Pier genoemd: 46 jaar .

Hij is eenvoudig gebleven maar uit zijn kleding blijkt dat er meer welstand is dan vroeger.

Anna, zijn vrouw, ook Tatanna genoemd: 42 jaar.

Zij voelt zich niet begrepen en niet erg thuis op de boerderij maar vecht voor haar huwelijk. Haar kleding verraadt dat zij niet echt een boerin is.

Lowie, hun zoon: 20 jaar. Een flinke jonge kerel.

Susse Verdonck: 55 jaar. Hij is iets beter verzorgd dan vroeger.

Marieke, zijn vrouw: 45 jaar.

Na haar ontgoocheling omwille van Pierke heeft zij zich flink herpakt. Zij is gehard door de gebeurtenissen zodat haar ongedwongen vrolijkheid van vroeger verdwenen is.

Liesje, hun dochter: 18 jaar.

Een vrolijk fris meisje dat duidelijk verliefd is op Lowie.

Mannes Mans, een geduchte stroper: 25 jaar.

Hij is het vondelingske uit het eerste deel, een geduchte stroper en van niets vervaard, met stoppelbaard of baard en onverzorgd uiterlijk als gevolg van zijn zwerversbestaan. Hij spot met alle gezag.

De garde: 55 jaar. Hij is ouder maar niet wijzer geworden.

De pastoor: ongeveer 50 jaar. Hij eet nog steeds uit de ruif van de baron en durft wel eens openlijk partij te kiezen voor de rijken.

Arabel, een heks:

Door haar verwaarloosd uiterlijk, de lompen aan haar lijf en haar slordige lange haren toont ze veel ouder dan ze in werkelijkheid is, namelijk 43 jaar zoals in de loop van het stuk zal blijken.

DECOR

Het decor dient in wezen niet veranderd te worden. Daar we echter 25 jaar verder zijn en er meer welstand is op de boerderij, moet het wel enigszins opgefleurd worden bvb met een nieuwe schouwdoek, een andere zetel, een schouwgarnituur, enig ander meubilair of anders geplaatst, enz. De kerstboom staat klaar en is mooi versierd.

DERDE BEDRIJF

Vijfde tafereel: Melanie – Pier – Lowie - Anna

(Vijfentwintig jaar later .....

Het is vroeg in de morgen op de dag voor Kerstmis. Melanie zet koffie en snijdt het brood voor het ontbijt. Pier komt uit de aangrenzende kamer. Hij wast zijn handen in een kom water op het aanrecht en zet zich aan tafel.)

PIER: Goede morgen moeder. Al zo vroeg in de weer?

MELANIE: Als 't jong volk in zijne nest blijft liggen moet een oud mens wel voor 't eten zorgen.

PIER: Een oud mens? Gij toch niet hè moeder.

MELANIE: Nee? Bezie me maar eens goed, versleten ben ik, kapot gewerkt ben ik. En dat omdat gij absoluut met een stadsmadam moest trouwen.

PIER: Moeder dat moogt ge niet zeggen.

MELANIE: Nee de waarheid mag hier niet gezegd worden.

PIER: Omdat het de waarheid niet is.

MELANIE: Wel is! Anna kent niets van de boerenstiel.

PIER: Zij heeft moeite genoeg gedaan om het te leren. Maar gij hebt haar nooit de kans gegeven.

MELANIE: Zij kreeg kansen genoeg. Maar als ik alles honderd keren moet commanderen, doe ik het liever zelf.

PIER: En zo hebt ge haar altijd het werk uit handen genomen. In plaats van wat geduld te hebben.

MELANIE: Geduld? Dat zou niets geholpen hebben Pier. Anna voelt niets voor de boerenstiel. 't Is een stadsmadam. Ze had nooit met een boer mogen trouwen.

PIER: Ik heb het haar wel zelf gevraagd hé moeder.

MELANIE: En dat is de grootste stommititeit van uw leven. Gij had met Marieke van 't Menneke moeten trouwen. Dat was een vrouw voor u.

PIER: Dat dacht ik vroeger ook. Tot ik in de stad Anna leerde kennen.

MELANIE: Gij had nooit naar de stad mogen gaan. Gij had daar niets te zoeken.

PIER: Ik had daar alles te zoeken. Als pachter van de baron had ik geen enkele toekomst. En in de stad heb ik goed geld verdiend. En met dat geld...

MELANIE: En met veel zwaar labeur...

PIER: En met heel veel zwaar labeur hebben we de boerderij kunnen kopen van de baron. En zijn we zelfstandige boeren geworden. Ons vader had dat nog moeten meemaken. Hij zou fier geweest zijn moeder.

MELANIE: Hij zou zeker fier geweest zijn. Deze boerderij was een stuk van zijn leven. En ook van mijn leven. Ook al moeten wij ons krom werken om de

kost te verdienen. Daarom is het zo spijtig dat de jonge boerin niet geschikt is voor de boerenstiel. Marieke, dat zou een goede boerin geweest zijn. Die heeft handen aan haar lijf.

PIER: Moeder wilt ge nu eindelijk ophouden over Marieke. Ik heb voor Anna gekozen.

MELANIE: En zo Marieke haar leven kapot gemaakt. Zij zag u heel graag Pier. Ze kan nog altijd haar ogen niet van u afhouden.

PIER: Dat denkt ge toch maar.

MELANIE: Nee dat is zo.

PIER: Ze is intussen wel gelukkig getrouwd met Susse Verdonck.

MELANIE: Gelukkig getrouwd? Sinds gij haar in de steek hebt gelaten is ze geen dag meer gelukkig geweest.

PIER: Ze hebben samen toch een schattige dochter, hun Liesje. En de Susse is een brave vent.

MELANIE: Maar veel te oud voor Marieke. Maar wat moest ze doen? Nadat haar vader onverwacht kwam te sterven stond ze er helemaal alleen voor. En ze moest de kleine Emanuel grootbrengen.

PIER: We hebben haar toch altijd goed geholpen.

MELANIE: Niet goed genoeg Pier. Dat kind had een vader nodig. En die vader had gij moeten zijn. En niet de Susse, een wildstroker die orde en gezag aan zijn laarzen lapt.

PIER: Maar de Susse...

MELANIE: Was geen goed voorbeeld voor dat manneke. Ge ziet wat er van geworden is, een haveloze zwerver, zonder dak boven zijn hoofd en opgejaagd als wild door de baron en zijn trawanten.

PIER: Die hem nooit zullen te pakken krijgen. En die hier straks verschijnt met een groot konijn.

MELANIE: Met een groot konijn?

PIER: Ah ja hè moeder. 't Is morgen Kerstmis. En dat vieren we toch samen met de Susse en Marieke en Mannes en Liesje. En voor ons kerstmaal bezorgt Mannes ons ieder jaar toch een groot dik konijn.

MELANIE: Ah, dat konijn. Ik zou liever hebben dat hij dat niet doet. We kunnen beter een paar kippen slachten.

PIER: Kippen slachten? Ge zijt niet goed wijs zeker. Kippen horen thuis op het neerhof om eieren te leggen en niet in de pot. Maar een goed mals konijn, klaargemaakt op grootmoeders wijze zoals gij alleen dat kunt, dat zie ik wel zitten.

MELANIE: Als gij uwe buik maar kunt volspelen, dan telt de rest niet mee. Maar ik denk aan Mannes. Ze moesten hem maar eens betrappen.

PIER: Hem betrappen? Mannes van 't Menneke Mans? Nooit moeder. Daarvoor is hij veel te sluw en geslepen.

MELANIE: Ja hij is zo listig als de duivel zelf. Maar vroeg of laat vliegt hij tegen de lamp Pier. En zit hij voor de rest van zijn leven achter de tralies.

PIER: Als de garde hem ooit wil vangen zal hij heel vroeg moeten opstaan. En zet nu al die zorgen aan de kant. Morgen is het kerstfeest. En dit jaar is het een heel speciaal kerstfeest hè moeder.

(Lowie, die intussen is binnengekomen en aan het aanrecht zijn handen heeft gewassen, heeft de laatste zinnen opgevangen. Hij zet zich bij aan tafel om te ontbijten.)

LOWIE: Een heel speciaal kerstfeest vader? Waarom dan wel?

PIER: Gij kunt dat niet weten manneke, gij zijt daarvoor nog te jong. Maar uw moemoe daar, die weet dat wel.

MELANIE: Moet ik dat weten?

PIER: Natuurlijk moet gij dat weten. Hoe lang is het geleden dat ons vader en 't Menneke zaliger en Susse Verdonck erop uit trokken als de drie koningen? En met een klein boeieke naar huis kwamen?

MELANIE: Dat is heel lang geleden. Gij waart toen nog Pierke in plaats van Pier. En ge waart zo blij dat Marieke meekwam, weet ge 't nog? Wat is die schone tijd voorbijgevlogen. Dat is zeker al meer dan twintig jaar geleden.

PIER: Vijfentwintig jaar moeder, exact vijfentwintig jaar.

LOWIE: Dan wordt Mannes vandaag al vijfentwintig. Want dat het zijn verjaardag is, dat wist ik wel.

PIER: Zo is dat Lowie. En dat verdient een speciaal feest. We beginnen deze avond al met de drie koningen die zoals ieder jaar op stap gaan.

LOWIE: Mag ik dit jaar ook een koning zijn vader?

PIER: Nee Lowie, gij zijt nog te jong voor een koning. En we zijn al met drie: de Susse want die was er ieder jaar al bij, ikzelf ga mee sinds de dood van 't Menneke Mans en Mannes is erbij gekomen toen ons vader zaliger gestorven is.

LOWIE: Mannes is wel niet veel ouder dan ik hè vader.

PIER: Dat weet ik Lowie. Maar Mannes moet er zeker bij zijn, vooral deze avond. Hij is tenslotte het kerstekind dat toen gevonden werd.

MELANIE: Een schoon kerstekind als ge 't mij vraagt. Een echte vagebond ja. En dat speelt voor koning.

PIER: Hij moet er zeker bijzijn moeder. Gij verstaat dat toch hè Lowie?

LOWIE: Natuurlijk versta ik dat. Maar ik zou toch veel liever...

PIER: Thuis blijven, want Marieke en Liesje komen ook mee.

LOWIE: Komt Liesje ook mee? Natuurlijk blijf ik dan veel liever thuis.

PIER: Niet voor Liesje alleen hè manneke. Uw moeder en moemoe en Marieke zijn er ook. Die moeten ook op u kunnen rekenen als er iets zou gebeuren.

LOWIE: Ge moogt gerust zijn vader. Bij mij is dat vrouwvolk in veilige handen.

PIER: Dan ben ik gerust.

MELANIE: Ik niet. Want de lichtbak en 't geweer gaan zeker ook weer mee.

PIER: Natuurlijk moeder. Alles moet op dezelfde manier gebeuren als vijftientig jaar geleden.

MELANIE: Pas maar op voor de garde. Die zal u zoals vijftientig jaar geleden weer op de hielen zitten.

PIER: Dat doet hij ieder jaar. Maar zoals ieder jaar zal hij achter 't net vissen. En dat maakt het juist zo spannend, weten dat hij op de loer ligt en hem dan een loer draaien. En pakken wat ge krijgen kunt zonder dat hij u te pakken krijgt.

LOWIE: Misschien vindt ge opnieuw een kerstekind.

PIER: Dan moet er weer een wonder gebeuren Lowie.

LOWIE: Dat zou toch kunnen, na vijftientig jaar?

PIER: Natuurlijk kan dat. Maar opnieuw een kerstekind vinden? Zo een wonder gebeurt maar éénmaal in een mensenleven.

MELANIE: Ze hadden hierboven dat wonder beter niet verricht. Als ge ziet wat er van Mannes geworden is.

PIER: Ge moogt niet te hard voor hem zijn moeder. Mannes weet met zichzelf geen blijf. Hij is een vondeling. En hij vraagt zich af wie hij is? En waar hij vandaan komt? En wie zijn ouders zijn? En waarom hij weg moest, op kerstavond dan nog wel. Hij stelt zich zoveel vragen maar vindt geen antwoorden. En deze avond heeft hij het bijzonder moeilijk. Hoe zoudt ge zelf zijn?

MELANIE: Maar Marieke heeft altijd zo haar best gedaan. En voor Mannes gezorgd alsof ze zijn eigen moeder was.

PIER: Aan Marieke heeft het zeker niet gelegen. Ze heeft het geweldig gedaan. En Mannes houdt van haar als van een eigen moeder. Maar toch ... hij mist iets.

MELANIE: Een goede vader natuurlijk. De Susse deugt niet voor hem. Als gij vroeger met Marieke waart getrouwd...

(Anna heeft ongezien in de deur van de aangrenzende kamer staan meeluisteren en komt thans verder naar binnen.)

ANNA: Dan zou dat voor iedereen en vooral voor u veel beter geweest zijn hè moeder. Dat wilt ge toch zeggen.

PIER: Maar neen Anna, dat wil ze niet zeggen.

MELANIE: Dat wil ik wel zeggen. Omdat het zo is. En nu ga ik de beesten verzorgen. Want als ik het niet doe, wie doet het dan wel. Die stadsmadam daar zeker niet.

(Melanie gaat naar buiten.)

PIER: Ge moet u dat niet aantrekken Anna. Ons moeder meent niet wat ze zegt.

ANNA: Uw moeder meent dat wel. Ze heeft mij nooit aanvaard. Voor haar had ge met Marieke moeten trouwen.

LOWIE: Dat heeft hij gelukkig niet gedaan.

PIER: Waarom?

LOWIE: Dan was Liesje mijn zuster geweest.

PIER: En dan? Hebt ge Liesje niet graag?

LOWIE: Toch wel, zelfs heel graag. Maar niet als zuster.

ANNA: Ge ziet ze graag hè jongen.

LOWIE: Heel graag moeder. Ik kan me geen leven voorstellen zonder Liesje.

PIER: Dat begrijp ik. Liesje is een braaf meisje. Ze is een zonnetje in huis, zo lief en vriendelijk, juist gelijk als vroeger... Marieke.

ANNA: Weer Marieke. Uw hart is er nog vol van. Soms denk ik dat ge spijt hebt dat ge voor mij hebt gekozen.

PIER: Maar neen Anna, dat moogt ge niet zeggen. Marieke had vroeger een heel bijzonder plaatsje in mijn hart. En nu nog. Maar spijt dat ik met u getrouwd ben en niet met haar, nee dat heb ik niet.

ANNA: Uw moeder wel. Ze laat mij dat goed voelen. En soms wordt het mij allemaal teveel. Dan zou ik zo terug naar de stad willen trekken.

LOWIE: Als gij vertrekt ga ik mee moeder.

PIER: Dat kan niet hè Lowie. Gij moet later de boerderij overnemen.

LOWIE: Alleen als ons moeder hier blijft.

ANNA: Natuurlijk blijf ik hier. Ik laat u geen van beiden in de steek. Maar zoals het nu gaat kan het echt niet verder.

PIER: Dan moet daar iets op gevonden worden.

ANNA: Dat is rapper gezegd dan gedaan.

LOWIE: Dat vrees ik ook. We kunnen moemoe niet in een peekeshuis steken want dat wordt haar dood.

PIER: Daar zou ik zelfs nooit aan denken. Maar moesten we hulp in huis halen, zou dat geen oplossing zijn?

ANNA: Iemand om het werk te doen dat normaal van mij verwacht wordt. Dat bedoelt ge toch?

PIER: Dat bedoel ik niet. Maar ergens heeft ons moeder gelijk. De boerenstiel is niets voor u. Gij zijt daarin niet grootgebracht en ge zijt daarvoor niet sterk genoeg.

ANNA: Kan ik daar wat aan doen misschien?

PIER: Dat zeg ik toch niet. Maar moest ons moeder hulp krijgen voor het werk in de stallen en op het erf, dan zoudt gij u alleen met het huishouden kunnen bezighouden.

ANNA: Alsof uw moeder dat zou willen.

PIER: En zoudt ge mekaar minder voor de voeten lopen.

ANNA: Ze zal nooit iemand naast zich dulden.

PIER: Wie weet? Als die iemand nu eens iemand is die ze graag mag.

ANNA: Marieke zeker.

PIER: Nee Marieke niet. Dat zou geen goed gedacht zijn. En Marieke zou dat zelf nooit willen. Ik dacht aan Liesje.

LOWIE: Liesje? Maar dat zou geweldig zijn vader. Dan kan ze de boerenstiel leren en als we dan trouwen....

PIER: Kalm aan jong. Zover zijn we nog niet hè.

LOWIE: Maar dat komt vader, ge zult het zien. Mag ik het haar direct gaan vragen?

PIER: Niet zo haastig jong. We kunnen daar morgen op het kerstfeest eens over praten. Marieke zal er wel niets op tegen hebben want ze hebben het niet al te breed. Maar uw moeder moet ook haar zeg hebben.

LOWIE: Voor ons moeder is dat goed, hè moeder?

ANNA: We kunnen het altijd proberen.

PIER: Dat is dan afgesproken. Lowie gaat gij nu moemoe wat helpen in de stal.

LOWIE: Moet dat echt vader, Gewoonlijk doet gij dat toch. Ik zou liever naar Liesje gaan.

PIER: Geen sprake van. Gij helpt vandaag in de stal. Ik heb ander werk. Ik moet mijn ster nog in mekaar knutselen voor deze avond.

LOWIE: Een echte ster vader?

PIER: Een echte ster Lowie, die ronddraait zoals ieder jaar. En dit jaar met heel veel zilverpapier want ze moet extra hard schitteren.

LOWIE: Mag ik u helpen vader?

PIER: Nee, naar de stal heb ik gezegd. *(tot Anna)* Als ge mij nodig hebt, ik ben in de schuur.

(Pier en Lowie gaan naar buiten.)

ANNA: Ik hoop dat er hier met de komst van Liesje iets zal veranderen. Moest onze Pier Marieke in huis halen, nee dat zou ik niet graag hebben. De genegenheid tussen die twee is er nog. Niet dat ze mij zouden bedriegen. Maar ge kunt beter de kat niet bij de melk zetten.

(Anna gaat naar de aangrenzende kamer.)

Zesde tafereel : Mannes – Arabel – Anna – Pier – Melanie

(Mannes komt uit de schop. Het hooi hangt in zijn haar en zijn kleren. Hij rekt zich en krabt zijn baard. Hij wendt zich tot O.L.Vrouwke in het kapelleke.)

MANNES: Goede morgen Lief Vrouwke. 't Heeft vannacht flink gevoren. Gij hebt daar geen last van zeker? Natuurlijk niet, gij ziet er gewoon stralend uit. Dat is zeker van geluk omdat het morgen de verjaardag is van de geboorte van uw zoon. Dat was zeker niet zo comfortabel Lief Vrouwke, uw kind op de wereld zetten in een kleine killige stal?

Ik kan mij dat voorstellen. Ik slaap ook in een stalleke hier vlak naast u. Gelukkig is het er lekker warm. Nonkel Pier zorgt altijd voor veel vers hooi en ik kruip daar diep onder. Gij had niet zoveel luxe hè . Gij had alleen maar een os en een ezel om uw kindeke te verwarmen. En zoveel warmte geven die beesten nu ook weer niet.

Mijn stalleke heeft nog een groot voordeel. 't Is er veilig. De garde durft hier 's nachts gene voet te zetten. Dit is privé-domein van nonkel Pier.

(Arabel komt aan de overkant van tussen de bomen en staart onafgebroken naar Mannes. Deze krijgt haar in de gaten.)

MANNES: Kijk daar eens Lief Vrouwke, dat is Arabel. De mensen zeggen dat ze een heks is. Maar dat is niet waar. 't Is een verstoten sukkel die armtierig woont in een verlaten hut diep in het bos. Ze volgt mij altijd op de voet. Soms denk ik dat ze iets nodig heeft of mij iets wil vertellen. Ik ga het haar eens vragen zie.

(Mannes gaat naar Arabel)

Hela wijveke, wat staat ge mij zo te begapen? Heb ik iets aan van u?

(Arabel schudt ontkennend het hoofd.)

MANNES: Nee natuurlijk niet. Gij hebt niet meer dan de lompen aan uw lijf. Wat komt ge hier eigenlijk doen?

(Arabel haalt de schouders op.)

MANNES: Zijt ge mij deze nacht gevolgd?

(Arabel ontkent hoofdschuddend.)

MANNES: Neen? Ge zou niet durven zeker. Ik mag gene voet verzetten of ik loop u tegen het lijf. Mag ik u eens wat vragen?

(Mannes gaat dichterbij Arabel, die angstig achteruit wijkt.)

MANNES: Ge moet niet bang zijn . Ik doe u geen kwaad. Ik wil u alleen iets vragen.

(Arabel blijft staan.)

MANNES: *(kijkt rond en spreekt voorzichtig)* Haalt gij soms een konijntje uit één van mijn stroppen?

(Arabel schudt heftig met het hoofd om te ontkennen.)

MANNES: Echt waar niet? Ge moogt het gerust zeggen hè. Ik zal daarvoor niet kwaad zijn. Wij zijn allebei verschoppelingen en ik wil u graag helpen met af en toe een konijntje van die rijke stinkerds. Maar ge moet het wel vragen.

(Arabel blijft hem onbeweeglijk aanstaren.)

't Kan natuurlijk ook iemand anders zijn die mij dat lapt. De garde zelf misschien. Die smeerlap is tot alles in staat. Die durft gerust mij in de bak en mijn konijn bij hem in de pot steken. *(tot Arabel)* Hebt gij vandaag al iets gegeten?

(Arabel schudt ontkennend het hoofd.)

MANNES: Maar ge hebt wel grote honger zeker?

(Arabel knikt bevestigend.)

MANNES: Kom, we vragen een boterham aan Tatanna.

(Arabel schudt het hoofd en wijkt achteruit.)

Zijt ge bang voor moemoe Melanie? Die is nu aan 't werk in de stal. Die valt ons niet lastig. En Tatanna is een goed mens. Die smeert ons zeker een lekkere boterham. Kom maar mee.

(Mannes neemt Arabel bij de hand en samen gaan ze naar de leefkamer. Mannes klopt en stoot de deur open.)

MANNES: Joehoe!! Is er iemand? Hongerig volk in huis!

(Anna komt binnen vanuit de aangrenzende kamer.)

ANNA: Ah Mannes, gij zijt het. Ge ziet er nog al uit jong. En ge hebt volk meegebracht zie ik.

MANNES: Ja, Arabel. Ze stond hierbuiten op het erf. Ik denk dat ze honger heeft. En ik ook.

ANNA: Schuif maar bij. Ik smeer u allebei een dikke boterham.

(Mannes en Arabel zetten zich aan tafel. Anna smeert boterhammen.)

ANNA: Hebt ge bij dit weer buiten geslapen Mannes? 't Is toch veel te koud.

MANNES: Maar neen Tatanna, ik kan daar tegen. En in 't hooi is het lekker warm.

ANNA: En gij Arabel, slaapt gij ook onder de blote hemel?

(Arabel knikt bevestigend.)

MANNES: Arabel leeft in een kleine hut ergens diep in het bos. Niemand mag weten waar. Ze is bang voor de mensen van 't dorp. Die verslijten haar voor een heks. En ge weet maar nooit.

ANNA: Mensen roddelen graag en kunnen hard zijn voor mekaar. Daar weet ik alles van. Hier zie ge kunt eraan beginnen.

MANNES: Dankjewel Tatanna, ge zijt een engel.

(Anna schenkt nog een kom koffie. Arabel valt gretig aan om te eten. Mannes houdt haar even tegen.)

MANNES: Niet te rap Arabel. We moeten niet alleen Tatanna maar ook Ons Lief Vrouwke danken. Omdat ze een engel naar de aarde heeft gestuurd om ons eten te geven. Ik zal rap een gebedje zeggen.

(Mannes slaat een vluchtig kruisteken en begint luidop te bidden.)

Moeder van God
 mijn broek is kapot
 mijne kiel versleten
 mijn schoenen bescheten.
 Ik ben nergens thuis
 zo arm als een luis
 niks kopen maar stropen
 en dikwijls gaan lopen.
 Ik zie mijne pere
 maar 'k zie u zo gere
 langs iedere baan
 in kapellekes staan.
 Ik zie uwe lach
 en zeg goeie dag
 bij iedere keer
 als ik u passeer.
 Ge kent mijn verlangen
 konijntjes te vangen.
 Het zou wel niet mogen
 maar laat niet gedogen
 dat ze mij plagen
 dat z'op mij jagen
 dat ze mij vangen

dat ze mij hangen.
 Ik bid met ontfermen
 wil mij toch beschermen
 voor rijkere lieden
 maar wat ook geschiede:
 Gezegend zijn de heilige namen
 's Vaders 's Zoons 's Geestes . Amen

Smakelijk.

(Na het woordje “smakelijk” beginnen Mannes en Arabel gretig te eten.)

ANNA: Amai, gij had precies honger.

MANNES: *(terwijl Arabel heftig “ja” knikt)* Grote honger Tatanna. De gezonde buitenlucht geeft grote appetijt.

(Pier komt binnen.)

PIER: Zo vroeg bezoek. En 't smaakt precies.

MANNES: 't Is heel lekker nonkel Pier. Zoals Tatanna boterhammekes smeert, zo smeert ze niemand anders. Gij zijt een gelukzak gij.

PIER: Dat weet ik jong. En hoe zit het voor de rest?

MANNES: Welke rest nonkel Pier?

PIER: Dat weet ge toch. Voor 't kerstfeest van morgen.

MANNES: Dat komt dik in orde. Mijn stroppen zijn gezet. Nu nog afwachten tot een dom konijn er zijne dikke nek doorsteekt. Dan breng ik straks ons feestmaal.

ANNA: Pas toch maar op voor de garde.

MANNES: Niet bang zijn Tatanna. Die bloedhond krijgt mij nooit te pakken.

PIER: En de drie koningen kunnen deze avond toch op u rekenen?

MANNES: Heel zeker nonkel Pier. Dat wil ik voor geen geld van de wereld missen. Zorgt gij maar voor mijn kleren?

PIER: Dat komt in orde jong.

MANNES: *(stil tot Pier)* Het geweer en de lichtbak heb ik in het bos verstopt. Dat is veiliger. De garde zal weer op de loer liggen.

ANNA: Dat driekoningen - gedoe gaat vroeg of laat toch slecht aflopen. Ge gaat dat zien.

PIER: Maar nee Anna. Deze avond is het al voor de vijftwintigste keer. En er is nog nooit wat gebeurd.

MANNES: Behalve die eerste keer dan. Toen hebben ze mij gevonden, een klein kindeke aan de ingang van 't kasteel. En na al die jaren weet ik nog altijd niet wie ik ben. Of wie mijn vader of mijn moeder zijn. Weet ge dat ik ieder jaar

met de drie koningen meetrek in de hoop dat er iets zou gebeuren dat mij wijzer maakt over mijn afkomst.

PIER: Dat zou een klein wonder zijn Mannes. En ik heb het daarstraks nog tegen onze Lowie gezegd: wonderen zijn zeldzaam.

MANNES: Op kerstavond is alles mogelijk nonkel Pier. Op kerstavond hebben de drie koningen mij gevonden in het bos. En op kerstavond zal ik het antwoord vinden op de vraag wie ik ben. Daar ben ik zeker van. En waarom niet op deze kerstavond... na vijftientig jaar.

PIER: Ik heb ook een raar voorgevoel. Maar als ik van u was zou ik geen onmogelijke verwachtingen koesteren. De ontgoocheling zal des te groter zijn.

ANNA: Arabel, hebt gij nooit niets abnormaals opgemerkt in het bos? Iets dat Mannes zou kunnen helpen in zijn zoektocht? Gij zwerft daar toch al zo lang rond.

(Arabel zit al een hele tijd onrustig op haar stoel. Nu schudt ze heftig ontkennend het hoofd.)

PIER: Niet lang genoeg vrees ik. Vroeger is er wel eens sprake geweest van een spook in het bos. Maar niemand heeft er ooit het fijne van geweten. En die geruchten zijn uitgestorven nadat het spook verdwenen was. Hebt gij daar ooit iets van geweten Arabel?

(Arabel is hevig beginnen beven en staat recht.)

ARABEL: Nee, niks. Ik weet van niks. Niks! Niks!

(Arabel loopt weg maar botst op Melanie die juist binnenkomt.)

MELANIE: Wat doet dat scharminkel hier in huis?

MANNES: Dat is Arabel, moemoe Melanie.

MELANIE: Dat is die bosheks die de eieren van de kippen pikt en de beesten in de stal ziek maakt. Wat doet dat schepsel in mijn huis?

PIER: Ons huis moeder, dit is ons huis.

MANNES: Ik heb ze mee binnengebracht omdat ze grote honger had.

ANNA: En ik heb haar een boterham gegeven.

MELANIE: Nu nog schoner. Geeft gij eten aan dat gespuis. Al dat goed brood waarvoor ik mij krom werk.

ANNA: Op die paar boterhammen steekt het niet.

MELANIE: Voor u niet. Omdat gij er niks moet voor doen. Terwijl ik daarbuiten...

PIER: Moeder, 't is al goed. Arabel is een arme sukkel.

MELANIE: Nee 't is een heks. En ze moet hier buiten. *(opent de deur)* Buiten zeg ik! Buiten! Onmiddellijk!

(Melanie jaagt Arabel de deur uit. Deze loopt weg en verdwijnt in de schop.)

MANNES: Moemoe Melanie dat had ge niet mogen doen.

MELANIE: Gij had ze niet mogen binnenlaten.

PIER: Ik vind het schoon dat Mannes Arabel helpt.

MELANIE: Schooiers die mekaar helpen dat is heel schoon. Zolang het niet op ons kosten is.

PIER: Wij zullen daar gene boterham minder voor eten.

ANNA: En 't is een goed werk. Straks wordt in vele huiskamers het kerstfeest gevierd. Maar voor eenzame mensen valt er niets te vieren. En wij, die het nog redelijk goed hebben, zouden een eenzame als Arabel moeten uitnodigen om samen met ons het kerstfeest te vieren.

MANNES: Dat zou pas echt schoon zijn Tatanna. Wil ik het gaan vragen? Ik weet ze daarbuiten wel te vinden.

MELANIE: Daar komt niets van! Ik konijn klaarmaken voor iemand die stiekem de eieren van onder mijn kippen pikt.

MANNES: Moemoe, arme mensen stelen eten om niet te sterven van honger. Moest de baron de baron mij soms eens een konijntje geven, dan moest ik niet stropen om te overleven. En als gij op tijd en stond een paar eikes aan Arabel zoudt geven, dan liet ze uw kippen met rust.

MELANIE: Die heks krijgt van mij niks en ze blijft hier buiten of ik zet hier gene voet meer binnen. *(loopt kwaad naar buiten.)*

PIER: Maar moeder toch! Wat bezielt dat mens tegenwoordig?

MANNES: Zo ken ik ons moemoe niet.

ANNA: Ik wel. Ik wil haar zien als mijn eigen moeder maar ze geeft mij geen kans. Ze haat mij.

PIER: Niet overdrijven Anna. Maar 't is waar. Sinds de dood van ons vader is ze hard veranderd. En nu met Kerstmis in aantocht mist ze hem nog meer.

ANNA: Dat moet ze toch op ons niet uitwerken. En op Mannes en Arabel.

PIER: Natuurlijk niet. Maar dat zal wel beteren, met wat geduld en veel begrip.

ANNA: En nog een wonder zeker? Als we zo verdergaan moet het op kerstavond wonderen regenen.

PIER: En daar moeten we niet op rekenen.

MANNES: Zelfs niet op kerstavond. Ik ben ermee weg. Tot straks.

PIER: Ja, tot straks jong. En niks vergeten hè.

MANNES: Neenee nonkel Pier, straks sta ik hier, vol leute en plezier, met een groot dik konijn voor ons kerstfestijn.

PIER: Dat is schoon gezegd jong.

ANNA: Pas maar op voor de garde.

MANNES: Of de garde voor mij. Want zonder slag of stoot laat ik mij niet oppakken. Als ge dat maar weet. Salu.

(Mannes vertrekt, op afstand gevolgd door Arabel.)

ANNA: Daar komen vroeg of laat ongelukken van.

PIER: Daarover maak ik mij geen zorgen. Maar hoe het hier verder moet met ons moeder, dat vraag ik mij af.

ANNA: Ik weet het niet meer Pier.

PIER: Ik hoop dat alles verandert als Liesje komt.

ANNA: Slechter kan het zeker niet.

PIER: Alleen maar beter, dus we leven op hoop. Ik ga verder werken aan de ster voor de drie koningen.

ANNA: Ja doe dat. En moesten de drie koningen straks het kindeke Jezus tegenkomen, vraag dan of het het bevroren hart van ons moeder wil ontdooien en terug warm en mild maken.

PIER: Dat zullen de drie koningen zeker doen.

(Pier gaat naar buiten, Anna gaat naar de aangrenzende kamer.)

DOEK

VIERDE BEDRIJF

Zevende tafereel: Anna - Melanie - Pier - Mannes - Pastoor - garde - Lowie

(Met aangepaste muziek maken we de overgang naar de namiddag van diezelfde dag. Anna staat aan het aanrecht en doet de vaat. Pier zit aan tafel en werkt aan zijn ster. Melanie komt binnen van rechts.)

MELANIE: *(tot Pier)* Is dat alles wat gij te doen hebt? Aan die ster prutsen?

PIER: Ze moet deze avond draaien hè moeder.

MELANIE: Intussen sta ik voor alles alleen.

PIER: Onze Lowie kan toch helpen.

MELANIE: Onze Lowie? Die is met geen ogen te zien.

ANNA: Die is zeker naar Liesje. Om haar alles te vertellen.

MELANIE: Haar wat vertellen?

PIER: Hewel ziet ge, er is hier zoveel werk. En gij wordt al een dagje ouder. En daarom dachten wij eraan om Liesje te vragen om u te helpen op de boerderij.

MELANIE: Waar is dat voor nodig? Dat zij daar haar handen uit de mouwen steekt. Dan heb ik hulp genoeg.

ANNA: Gij hebt dat nooit gewild. In uw ogen deug ik niet voor de boerenstiel. Daarom zal ik voortaan alleen het huishouden doen.

MELANIE: Oeioei, dan zullen we niet veel over onze tand krijgen.

ANNA: Meer dan genoeg. Daar zal ik voor zorgen.

MELANIE: Dat moet ik eerst nog zien.

PIER: Gij zult dat zeker zien. Ons Anna doet het huishouden. Onze Lowie en ik, wij kennen ons werk. En Liesje komt u helpen. Dan kunt gij het wat rustiger aan doen. Zo zal het gebeuren en niet anders.

MELANIE: Ik hoor het al. Ik word aan de kant gezet. Dat is mijn dank voor al mijn werken en wroeten gedurende al die jaren.

PIER: Moeder gij wordt helemaal niet aan de kant gezet. Begrijp dat nu toch eens. Het werk wordt voor u veel te zwaar. Gij hebt het deze morgen nog zelf gezegd. Daarom komt Liesje u helpen en leert zij de boerenstiel. En als Liesje en onze Lowie later een koppel worden, ge weet maar nooit. Die twee zouden mekaar opvreten van liefde.

MELANIE: Zo heb ik er nog twee gekend die mekaar zouden opgevreten hebben van liefde. Ons vader en ik maakten ook schone plannen voor de toekomst. Maar een stadsmadam heeft alles om zeep geholpen.

PIER: *(heftig)* Verdomme moeder, gaat ge nu nooit ophouden!

(De pastoor heeft geklopt en is meteen naar binnen gekomen.)

PASTOOR: Wat hoor ik hier allemaal? Ruzie in 't huishouden? En dat daags voor Kerstmis.

PIER: Ook een goede dag mijnheer pastoor. En ruzie in 't huishouden? Helemaal niet. Alleen...

MELANIE: Ze willen mij mijn werk afpakken mijnheer pastoor. En als ze mij kunnen missen vlieg ik misschien wel buiten.

ANNA: Maar hoor nu toch eens aan zeg!

PIER: Moeder toch.

PASTOOR: Ik hoor het al, geen ruzie maar wel heel zwaar problemen. Ik denk dat er hier eens serieus moet gepraat worden.

PIER: Daar waren we mee bezig maar ze wil niet luisteren.

PASTOOR: Dan zullen we samen luisteren. Laat eens horen: waar wringt het schoentje?

PIER: Wij willen een hulp in huis halen zodat ons moeder het wat rustiger aan kan doen.

PASTOOR: Maar dat is toch een goed gedacht Melanie. Gij wordt er niet jonger op nietwaar.

MELANIE: Daar zie! Gij zijt ook al tegen mij.

PASTOOR: Maar neen Melanie, ik ben niet tegen u, helemaal niet. Maar als ik mijn gedacht mag zeggen, het zou toch kunnen dat zij daar een heel klein beetje gelijk hebben nietwaar.

MELANIE: Zij hebben geen gelijk. Als zij daar een hand meehelpt heb ik hulp genoeg.

PASTOOR: Is dat zo? Zoudt gij dat kunnen Anna?

ANNA: Nee dat kan ik niet. Omdat zij dat niet wil. En omdat ik daar niet sterk genoeg voor ben.

PASTOOR: Hoort ge dat Melanie? Anna is daarvoor niet sterk genoeg nietwaar.

MELANIE: Dan had ze nooit met onze Pier mogen trouwen. Marieke van 't Menneke, dat was voor hem een goede vrouw geweest.

PIER: Hoort ge dat nu mijnheer pastoor. Zo gaat dat hier de hele tijd door. En dat is geen leven voor ons Anna.

ANNA: Als ge dat maar weet.

PASTOOR: Dat weet ik zeker Anna. En daarbij, dat zijn vijgen na Pasen. Ik weet zeker dat Pier met u een goede keuze heeft gemaakt.

PIER: Probeer haar dat maar eens aan haar verstand te brengen.

PASTOOR: Dat zal ik proberen Pier. Mag ik even onder vier ogen met uw moeder praten?

PIER: Dat moogt ge zeker mijnheer pastoor. Ga maar in de kamer hiernaast.

(De pastoor en Melanie gaan naar de aangrenzende kamer.)

ANNA: Hoe moet dat aflopen?

PIER: Dat weet ik niet. Maar dat de pastoor hier zo rap mogelijk buiten moet, dat weet ik wel. Seffens staat Mannes hier met dat konijn en oeioei als de pastoor dat ziet.

ANNA: Die gaat daar niets van zeggen.

PIER: En gij gelooft dat. Ge weet toch wat 't Menneke Mans overkwam met zijne haas? Wel, de pastoor is sindsdien geen haar veranderd.

ANNA: We kunnen hem moeilijk buitenzetten.

PIER: Neen, dat kunnen we niet. Maar hem laten verstaan dat we nog veel werk hebben, dat kunnen we wel. Misschien snapt hij dat.

(Lowie komt binnen.)

PIER: Ah daarzie, onze Lowie. Vanwaar zou die wel komen?

LOWIE: Van buiten hè vader.

PIER: Ja jong, dat zie ik ook wel. Maar van waar ... buiten?

LOWIE: Van bij Liesje vader. En ze doet het. Ik heb het haar gevraagd. Waar is ons moemoe?

PIER: *(wijst naar de deur van de kamer)* Daar in de kamer met de pastoor. Voor een gesprek onder vier ogen.

LOWIE: Komt die de biecht horen aan huis? Normaal moet ge daarvoor toch naar de kerk.

PIER: Niks biecht horen. Hij tracht haar tot rede te brengen. Maar of dat zal lukken? Maar ge hebt mij wel op een goed gedacht gebracht.

(De pastoor en Melanie komen terug naar binnen.)

PASTOOR: Wij hebben een kort maar goed gesprek gehad. Dat komt hier dik in orde. Alleen, ge zult allemaal wat water bij uwe wijn moeten doen nietwaar.

PIER: Dat zal niet gaan, mijnheer pastoor, dat zal absoluut niet gaan.

PASTOOR: Pier, als ge zo begint kan ik u niet helpen nietwaar.

PIER: Toch wel mijnheer pastoor, ge kunt ons heel goed helpen.

PASTOOR: Ja? Hoe dan?

PIER: Door ons een fles wijn te bezorgen. Want ziet ge, mijnheer pastoor, water hebben we hier genoeg. Maar wijn om dat water bij te doen, dat is wat anders. Ge zijt hier niet bij de baron op 't kasteel hè.

PASTOOR: Pier ge moet er 't zot niet mee houden. Het gaat hier om de lieve vrede in uw huishouden. En dat is een ernstige zaak Nietwaar vrouw Anna?

ANNA: Tegen wie zegt ge 't, mijnheer pastoor. Maar onze Pier schikt alles nogal licht.

PASTOOR: Ja zo kennen we hem. 't Is soms nog een groot kind nietwaar. Zie hem daar bezig zie. Is dat een ster wat ge in mekaar zit te knutselen Pier?

PIER: Nee dat zijn de wieken van een windmolen.

PASTOOR: Wieken van een windmolen? Dat trekt toch meer op een ster als ge 't mij vraagt.

PIER: Dat hebt ge goed gezien mijnheer pastoor. Natuurlijk is dat een ster... een ster voor de drie koningen .. voor deze avond.

PASTOOR: Gaan de drie koningen deze avond weer op stap? Is dat zot gedoe nog altijd niet gedaan?

PIER: Nee mijnheer pastoor, dat zot gedoe wordt jaar na jaar herhaald. En dit jaar al voor de vijfentwintigste keer. Wat zegt ge daar van?

PASTOOR: Dat het God geklaagd is dat grote mensen niet meer verstand gebruiken. Maar ja, heel dat gedoe met die drie koningen is maar een dekmantel om op strooptocht te gaan hè.

PIER: Waar haalt ge dat mijnheer pastoor?

PASTOOR: Bij de baron en bij de garde haal ik dat. Dit is al het zoveelste jaar op rij dat ge hun kerstavond verknoeit.

PIER: Dat ligt aan de baron zelf mijnheer pastoor. En aan de garde. Voor mijn part mag hij deze avond gerust op 't kasteel blijven om er samen met u zijne buik vol te vreten. Zeg hem dat maar met mijn complimenten.

PASTOOR: Dat ziet ge van hier. En gij vrij spel hebben voor uw bandietenstreken, gij en... ja, wie eigenlijk? Wie zijn dit jaar die fameuze drie koningen?

PIER: Awel ... ik hè mijnheer pastoor.

PASTOOR: Dat wist ik al. En wie nog?

PIER: Dinges hè... de Susse Verdonck.

PASTOOR: Wablief? Is die godvergeten pensenjager er ook nog altijd bij? Dan zijn al de hazen en konijnen van de baron in gevaar. En wie is die derde... zogezegde koning?

PIER: Dat ligt toch voor de hand mijnheer pastoor.

PASTOOR: Voor u misschien wel. Maar ik wil zijn naam weten.

LOWIE: Ik was doodgraag meegegaan mijnheer pastoor. Maar ik mag niet van ons vader. Hij vindt mij nog te jong voor een koning. Alhoewel Mannes niet veel ouder is.

PASTOOR: Mannes? Hoor ik wel goed? Mannes van 't Menneke Mans?

PIER: Ge hoort heel goed mijnheer pastoor. Mannes van 't Menneke Mans is onze derde koning. Omdat het voor hem is dat we de traditie van de drie koningen op kerstavond in ere houden. En omdat hij het kerstekind is dat we vijfentwintig jaar geleden vonden in die koude kerstnacht. Want dat was een mirakel mijnheer pastoor. De drie koningen liepen gewoon achter hun ster aan. En die ster leidde hen recht naar dat kindeke en redde dat kindeke het leven want het zou zijn doodgevroren.

PASTOOR: Dan was er een grote deugniet minder geweest op de wereld.

ANNA: Foei mijnheer pastoor, die woorden passen niet in uwe mond.

PASTOOR: Maar 't is toch waar vrouw Anna. Wat voor goeds heeft die Mannes al gedaan in zijn leven.

PIER: Misschien meer dan gij mijnheer pastoor.

PASTOOR: Pier, ge moest u schamen om zo iets te zeggen. En dat tegen mij. Ik steel niet en ik strop niet.

PIER: Omdat ge niets te kort hebt.

PASTOOR: En ik leef niet gelijk een struikrover in de bossen.

PIER: Mannes is geen struikrover, mijnheer pastoor. Hij heeft nog nooit iemand kwaad gedaan.

PASTOOR: Mannes is een kind van het kwaad Pier, door Satan verwekt en door een heksenwif gebaard. *(de pastoor slaat een kruis)* Heer God, geef mij ooit de kans om dat duivelsjong te overlezen en de boze geest desnoods met geweld uit zijn lijf ranselen.

(We horen buiten de opgejaagde stem van Mannes.)

MANNES: Nonkel Pier! Nonkel Pier!

(Mannes komt hijgend naar binnen gestormd met een groot konijn aan een strop.)

Nonkel Pier... hierzie... voor 't kerstfeest van morgen. Maar wegsteken... rap ...rap... want hij zit achter mij aan.

(Mannes wil Pier het konijn in de hand stoppen. Deze duidt met zijn hoofd naar de pastoor en weet zich geen houding te geven.)

PIER: Welk kerstfeest Mannes? Wat wilt ge zeggen?

MANNES: Dat ge niet moet zeveren en dat konijn wegsteken. Maar rap ... hij kom eraan... de garde verdomme.

PASTOOR: Hahaaa, op heterdaad betrapt.

MANNES: *(tot pastoor)* Neenee, gevangen in een strop. *(tot Pier)* Maar de garde verdomme, hij lag op de loer, de smeerlap. Ik pak het konijn met zijn oren en hij mij met mijne kraag. Ik stomp hem in zijn maag... hij brult van de pijn ... en ik met mijn konijn ... er vandoor gelijk een haas. Maar hij is verdomme nog rap. Hij kan er alle momenten zijn.

(De garde komt luid roepend aangelopen op korte afstand gevolgd door Arabel. Mannes en de andere aanwezigen in de huiskamer luisteren gespannen mee.)

GARDE: Diefstal ten nadele van de baron en slagen en verwondingen toegebracht aan een dienaar van de wet tijdens de uitoefening van zijn ambt. Nu is hij te ver gegaan!

(tot publiek) Heeft iemand hem gezien? Niemand? Of wilt ge 't niet zeggen?

Pas op hè mensen, ik verwittig u. Weigering van hulp aan 't openbaar gezag bij het bestrijden van de misdaad staat gelijk met medeplichtigheid aan diezelfde misdaad en zal als dusdanig zwaar worden bestraft. En probeer niet om hem te

helpen want 't is toch geen avance. Deze keer zal hij boeten. Hij zit hij begot al zo goed als in 't kot. Gij gaat gij dat zien zie!

MANNES: Verdomme daar is hij.

(Mannes stopt Pier het konijn in de hand.)

Hier nonkel Pier, weg met dat konijn. En gij hebt mij niet gezien hè.

PIER: Ja maar dedju, waar moet ik daarmee blijven?

MANNES: Dat blijft gelijk, als 't maar weg is.

PIER: Maar ik kan niet toveren hè.

MANNES: Gij zijt nooit te oud om iets bij te leren. Weg is weg. Zoals ik. En allemaal zwijgen dedju. *(tot de pastoor)* Gij ook hè manneke.

PASTOOR: Ik luister naar de stem van mijn geweten.

MANNES: Die moet ook zwijgen. Allemaal heb ik gezegd.

(Pier verstoppt het konijn met beide handen achter de rug. Ongezien maakt hij de strop vast aan zijn bretellen maar blijft met beide handen op de rug staan. Mannes verdwijnt in de aangrenzende kamer. De garde komt hijgend naar binnen. Arabel verstoppt zich in de schop.)

GARDE: Waar is hij?

PIER: Wie?

GARDE: Awel?

PIER: Oh, den dieje. Die is hier niet.

GARDE: Maar het moet.

PIER: Hier moet niets.

GARDE: Maar 't kan niet anders, ik heb hem zien lopen. *(tot de pastoor)* Zo een konijn mijnheer pastoor, zo een jaap, wel vijf kilo. Hij heeft mij verdomme in mijn maag gestompt.

PASTOOR: Dat konijn?

GARDE: Nee Mannes van 't Menneke. Ik had hem vast, zo zie. *(gebaar van vasthouden)* En toen deed hij, zo zie. *(gebaar van een stomp in de maag geven.)*

PASTOOR: En toen deed gij, zo zie. *(ineenkrimpen met handen op de maag)*

GARDE: Hoe weet gij dat? Gij waart er toch niet bij.

PASTOOR: Ik zie het zo gebeuren.

GARDE: 't Zal hem bloed en tranen kosten. Slagen en verwondingen, toegebracht aan een vertegenwoordiger van de wet. Dat is bij wet wettelijk verboden.

PASTOOR: Zo is dat. Hij had dat niet mogen doen.

GARDE: Dat zeg ik ook. Ik had hem vast en daarmee basta. Met zo een konijn, zo een jaap, wel vijf kilo. Maar hij vloog er vandoor gelijk een haas.

PASTOOR: Dat konijn?

GARDE: Nee, Mannes van 't Menneke... vloog gelijk een haas .... er vandoor ... met dat konijn. Maar 't konijn was dood.

PIER: En de haas niet?

GARDE: Nee, vaneigens niet. Want de haas dat was Mannes. En die had het konijn, zo een jaap, wel vijf kilo. Hebt ge 't vast Pier?

PIER: (*verschrikt*) Dat konijn? Nee nee garde, ik heb niets vast.

PASTOOR: De garde vraagt of ge 't verstaat Pier.

PIER: Verstaan? Jaja, zo een beetje.

GARDE: Waar zijn ze dan?

PIER: Wie?

GARDE: Awel! Mannes verdoeme en 't konijn begot. Zo een jaap, wel vijf kilo.

PIER: Niks gezien garde, helemaal niks gezien.

PASTOOR: Pier!

PIER: Ja mijnheer pastoor.

PASTOOR: Ge weet toch dat ge niet moogt liegen.

PIER: Ik lieg niet, mijnheer pastoor, ik lieg nooit.

PASTOOR: Ge liegt dat ge niet liegt want ge liegt.

GARDE: Liegt hij mijnheer pastoor?

PASTOOR: Als een ketter.

GARDE: Awel Pier?

PASTOOR: De waarheid nietwaar. Of moet ik u helpen?

PIER: De arme mensen moeten we helpen mijnheer pastoor. En zeker met Kerstmis.

PASTOOR: Kerstmis heeft hier niets mee te maken. Het gevestigd gezag moeten we helpen. Ten allen tijde. Door de misdaad te bestrijden. Dat is onze plicht.

GARDE: Goed gezegd eerwaarde. 't Zijn als woorden uit mijn eigen mond. De misdaad moet worden bestraft.

PIER: Welke misdaad?

GARDE: De misdaad zoals gepleegd door Mannes van 't Menneke zoals ik ben komen vast te stellen met mijn eigen ogen. Hij heeft een levend konijn dood gedaan.

PIER: Ja garde, een dood konijn kunt ge niet meer dood doen.

GARDE: Pier, het gaat hier om een zware misdaad en daar valt niet mee te lachen.

PIER: Ja maar garde, een konijn slachten is toch geen zware misdaad.

GARDE: Pier, nu moet ge eens goed luisteren. Als dat bedoeld konijn, nog in leven zijnde, eigendom is van de baron, en ge doet dat dood bij middel van enen strop rondom zijne nek, dan is dat een criminele misdaad die als dusdanig zwaar moet worden bestraft. Mij ontbreekt alleen nog het bewijs, het corpus delicti.

PIER: Het corpus delicti? Wat is dat voor een beest?

GARDE: Het corpus delicti in dit geval is dat dood konijn. Zo een jaap, wel vijf kilo.

PIER: Ah zo zit dat. Wel garde, als ons moeder nu eens corpus delicti klaarmaakt op grootmoeders wijze met zwart bier en pruimen, wat denkt ge daarvan?

MELANIE: Dat is mijn specialiteit hè garde.

LOWIE: 't Water komt mij al in de mond.

GARDE: Mij ook Lowie, konijn met zwart bier en pruimen... lekkere boel.

PIER: Dan kunnen we misschien heel dat zaakje ... in de stoofpot steken?

GARDE: Heel dat zaakje in de stoofpot steken, hhhmmm (*likkebaardt*) dat klinkt niet slecht.

PASTOOR: Pas op garde. Pier bedoelt 'in de doofpot' steken. Hij wil u omkopen.

GARDE: Mij omkopen? Pier nu moet ge eens heel goed luisteren. Een vertegenwoordiger van de wet is onkreukbaar in alle circonstanties. Verstaat ge dat, of hoort ge niet goed? We gaan er hier korte meten mee maken. Allee, vooruit met de geit.

PIER: Welke geit?

GARDE: Dat konijn!

PIER: Ja maar garde, een konijn is toch geen geit. Ge kent toch wel het verschil?

GARDE: Natuurlijk... de... de... de keutelkes zijn ronder.

PASTOOR: En 't geeft geen melk. Pier uw gezever heeft nu lang genoeg geduurd. Geef de garde dat konijn.

PIER: Welk konijn?

GARDE: Die jaap van vijf kilo. Die Melanie met zwart bier en pruimen op grootmoeders wijze in de stoofpot wil stoppen.

PASTOOR: (*schudt meewarig het hoofd*) Garde kom eens hier.

(De garde gaat tot bij de pastoor. Anna, Melanie en Lowie tonen sporen van onrust. Pier gaat tot dichtbij het tweetal en kijkt nauwlettend en geamuseerd toe. Mannes komt door de deur piepen en doet teken op Pier om zeker te zwijgen. De pastoor maakt de garde met gebaren duidelijk dat Pier het konijn achter zijn rug verstopt heeft. Wanneer de garde dit eindelijk begrepen heeft neemt hij een dreigend houding aan, gaat vlak voor Pier staan en kijkt hem recht in de ogen. De garde gaat met trage afgemeten stappen voorwaarts. Pier deinst in dezelfde pas achteruit en zwiert met het konijn duidelijk zichtbaar heen en weer.)

GARDE: Pier, luister eens goed hier. Ik vraag het maar éne keer en dan is het lap... pataat... de boek op. Wat steekt er achter uwe rug?

PIER: Achter mijne rug? Niks garde, niks jong.

PASTOOR: Pier gij ontgoochelt mij.

GARDE: Liegt hij weer?

PASTOOR: Dat hij zwart ziet.

GARDE: Pier, gij ziet zwart maar dat is geen avance zoals ik zal komen te bewijzen. Toon ne keer uw linkerhand.

PIER: Welke is dat?

GARDE: Weet gij dat niet?

PIER: Nee zulle, ik ben maar een gewone boer.

GARDE: Stommerik, ik zal u dat eens tonen zie.

(De garde komt naast Pier staan.)

Als ge uw armen zo uitstrekt, *(De garde strekt beide armen voorwaarts met de palm naar beneden.)* is uw linkerhand deze waarvan de duim aan de rechterkant staat. Deze dus.

(De garde laat de rechterarm zakken.)

Gesnopen?

PIER: Natuurlijk garde, ik wist niet dat het zo gemakkelijk was. Voila zie.

(Pier toont zijn linkerhand die leeg is maar houdt de rechterhand achter de rug.)

GARDE: Niks verdomme.

PIER: Ik heb het u toch gezegd.

GARDE: Niet te vroeg gelachen Pier. Want wie 't laatst lacht, best lacht. En dat ben ik. Ik zou anders gene garde zijn. Toon nu een keer uw rechterhand.

PIER: *(nadenkend)* Mijn rechterhand. Dat is die waarvan de duim aan de linkerkant staat. Juist?

GARDE: Goed jong. Gij zijt wel niet van de slimsten maar ge leert rap bij. Vooruit met de geit.

PIER: Met dat konijn wilt ge zeggen.

GARDE: Nee, met uw rechterhand dedju.

PIER: Oh als het dat maar is. Voila zie.

(Pier brengt zijn linkerhand achter de rug en toont dan zijn rechterhand.)

GARDE: Dedju, weer niks. Mijnheer pastoor, gij zijt mij wat gescheten gij. De Pier heeft geen konijn.

PASTOOR: Pier heeft wel een konijn. Daar durf ik op zweren. En daar zijn getuigen van.

GARDE: Getuigen? Wie dan wel?

PASTOOR: Zij daar, Melanie en Lowie en Anna.

GARDE: Laat uw getuigen dan getuigen. En ik hoop dat ge gelijk krijgt, mijnheer pastoor. Of ge gaat het u beklagen.

PASTOOR: Hewel Melanie, hoe zit dat? Heeft de Pier een konijn of heeft hij geen konijn? En niet liegen hè.

MELANIE: Ik lieg nooit mijnheer pastoor. Maar ik moet dringend de beesten gaan voederen.

(Melanie gaat snel naar buiten.)

PASTOOR: Zo gaat dat niet hè Melanie. En gij Lowie, gaat gij mij helpen?

LOWIE: Ik zou wel willen, mijnheer pastoor. Maar ik moet dringend ons moemoe helpen. Dat werk met de beesten is veel te zwaar voor zo een oud mens alleen.

(Lowie loopt eveneens naar buiten.)

PASTOOR: Ja maar, dit is een echte schande. Gij ontvlucht allebei uw verantwoordelijkheid. Maar vrouw Anna is een rechtschapen mens. Zij zal zeker voor de waarheid uitkomen nietwaar?

ANNA: Jazeker mijnheer pastoor. En de waarheid is... dat ik de bedden nog moet opmaken.

(Anna verdwijnt ijlings naar de aangrenzende kamer).

PASTOOR: Hela, dat kan niet hè. Als goede parochianen moet gij uw herder steunen.

PIER: Als goede herder moet gij uw parochianen steunen mijnheer pastoor. In plaats van ze op kerstavond in de bak te draaien.

PASTOOR: Gij zoudt beter zwijgen gij. Want gij hebt dat konijn, zeker weten. En dat zal ik bewijzen.

GARDE: Ja? Hoe dat? Zonder getuigen.

PASTOOR: Garde kom eens hier.

GARDE: Maar gene zever deze keer, pastoor of gene pastoor.

(De garde gaat tot bij de pastoor. Pier en Mannes kijken toe met veel leedvermaak. De pastoor maakt met gebaren duidelijk dat de garde aan Pier moet vragen om beide handen tegelijk te tonen. Wanneer de garde dit eindelijk weer door heeft herhaalt zich hetzelfde ritueel van vorige keer.)

GARDE: Pier nu heb ik u vast. Gij denkt dat ge slim zijn maar ik ben veel slimmer want ik ben de garde. Verstaat ge dat? Of hoort ge niet goed?

PIER: Toch wel garde. Een garde is een garde en een boer is maar een boer.

GARDE: Juist. En daarom heeft deze garde een vraag bedacht waaraan die boer zich niet verwacht. Pier... toon nu een keer uw handen... alletwee... tegelijkertijd.

PIER: Alle twee?

GARDE: Alle twee.

PIER: Tegelijkertijd?

GARDE: Tegelijkertijd. Dat had ge niet verwacht hè.

PIER: Zeker niet. Zeg eens garde, hebt ge dat helemaal alleen gevonden?

GARDE: Wie anders?

PIER: Ik dacht... misschien heeft de pastoor u geholpen.

GARDE: Pier, genoeg gezeverd. Allee, vooruit met de geit.

PIER: Zijt ge daar weer met die geit. Ge zoekt toch achter dat dik vet konijn.

GARDE: Natuurlijk, die jaap van wel vijf kilo.

PIER: Die met zijn ronde keutelkes toch?

GARDE: Juist, die is 't.

PIER: Vooruit dan maar. Als het toch niet anders kan.

(Pier toont beide handen die leeg zijn.)

GARDE: Dedju, Pier heeft echt geen konijn. Pastoor nu is 't genoeg geweest. Uwe naam ... en rap... want ge vliegt zelf de boek op. Belemmering van een ambtenaar in de uitoefening van zijn functie.

PASTOOR: Maar garde, ik wil u alleen maar helpen.

GARDE: Door mij een hoop leugens te vertellen over Pier en dat konijn?

PASTOOR: Maar ik heb het met mijn eigen ogen gezien. Pier heeft dat konijn wel.

GARDE: Ik heb het ook met mijn eigen ogen gezien. Pier heeft dat konijn niet.

PASTOOR: Maar hij stak het achter zijne rug. Ik zweer het. Zo een jaap, wel vijf kilo.

GARDE: Ah ja? En waar is het dan? In zijn broek misschien?

PASTOOR: Ik zou er niet eens van verschieten.

PIER: Zwijg stil, mijnheer pastoor. Een dood konijn in mijn broek. En dan nog wel een jaap van vijf kilo. Ik krijg er de kriebels van. Gij hebt gedroomd eerwaarde, er is hier geen konijn.

PASTOOR: Ah ja? Ik heb gedroomd? Er is hier geen konijn? En Mannes van 't Menneke is hier zeker ook niet.

(De pastoor duwt de deur open van de aangrenzende kamer, grijpt Mannes bij zijn kraag en sleurt hem tot voor de garde.)

En dit hier? Wat is dat dan! Is dat ook een droom? Of is dat die lelijke stroper die de konijnen van de baron steelt?

MANNES: Laat mij los smeerlap! Dedju laat mij los.

(Mannes rukt zich los en staat tegenover de pastoor en de garde.)

GARDE: Eindelijk, ik heb hem te pakken. De grootste stroper van uren in de omtrek is zelf een vogel voor de kat. 't Moest er vroeg of laat van komen.

MANNES: Gij moet mij gerust laten gij, gatlikker, slippendrager, kontenkruiper.

GARDE: Zijt maar gerust, ik laat u gerust. Gij moogt heel lang gaan rusten... in de bak. Voor stroperij.

MANNES: Stroperij? Wat heb ik gestroopt?

GARDE: Dat konijn begot. Zo een jaap, wel vijf kilo.

MANNES: En waar is dat konijn?

GARDE: Dat vraag ik aan u.

MANNES: Ik weet van niks. Gij wel nonkel Pier?

PIER: Nee Mannes, geen konijn gehoord of gezien.

MANNES: Ziet ge 't wel.

PASTOOR: Maar 't zat achter uwe rug.

PIER: Ja? En waar is het gebleven?

PASTOOR: Weggetoverd! Op vraag van Mannes en met de hulp van de duivel.

GARDE: Pastoor, niet zeveren. Pier heeft geen konijn, dat heb ik wettelijk vastgesteld. Maar Mannes had wel een konijn, dat heb ik ook wettelijk vastgesteld. Alleen... ik moet het vinden. Want zonder konijn, geen corpus delicti en zonder corpus delicti... geen misdaad.

MANNES: En zonder misdaad... geen misdadiger.

GARDE: Tut tut tut, gij vliegt de bak in. 't Konijn zal wel boven water komen.

PIER: Is het verzopen?

GARDE: Verzopen? Zijt ge zot. 't Is gevangen en verstopt door die lelijke dief. Maar ik zet hem vast zonder eten tot hij bekent.

PIER: Met Kerstmis zonder eten? Terwijl alle mensen het kerstfeest vieren. En gij zelf en de pastoor op het kasteel uwe buik volvreet. Garde dat kunt ge niet maken.

GARDE: Niet kunnen maken? Ik moet dat maken. Hij vliegt in de bak want anders sta ik de hele nacht in de kou. En dan kan ik fluiten naar mijn kerstfeest.

PASTOOR: Gij hebt gelijk garde. Maak er korte metten mee. Daarmee doet ge de baron een groot plezier.

GARDE: Zo zal geschieden mijnheer pastoor. *(tot Mannes)* Allee vooruit gij, mij volgen. En zonder complimenten.

MANNES: U volgen? Zijt ge zot? Om in de bak te kreperen van de honger zeker. Ik denk er nog niet aan.

GARDE: Mannes van 't Menneke, nu moet ge eens goed luisteren. Ik zeg het maar éne keer en dat is de eerste en de laatste keer. Ik gebied u om mij te volgen, ofwel goedschiks en dan zal het allemaal nogal meevallen. Ofwel kwaadschiks en dan gaat ge uwe beste dag niet beleven. Want dan ga ik mij kwaad maken hè. En als ik kwaad ben, ben ik wreed koleirig en kan het hier ferm gaan stinken.

MANNES: 't Stinkt hier al sinds gij er zijt.

GARDE: Hola vriend, mij niet beledigen hè. Of ge komt nog meer in de problemen. Hoe zit het? Gaat ge mij volgen uit vrije wil? Of moet ik hardhandig optreden?

MANNES: Als ge mij moet hebben garde, pak mij dan.

GARDE: Mijnheer pastoor, hebt gij dat gehoord?

PASTOOR: Jazeker garde, met allebei mijn oren.

GARDE: Awel, pak hem dan.

PASTOOR: Garde, pak hem zelf.

MANNES: (*zet zich schrap*) Ge moogt eens proberen... allebei. Kom maar op.

GARDE: We pakken hem gelijk. A één....a twee.... a hop!

(De garde en de pastoor draaien grijpklaar rond Mannes, die zijn belagers met schoppen en stampen op afstand probeert te houden. Op 'a hop' storten de pastoor en de garde zich tegelijkertijd op Mannes om hem vast te pakken. Mannes glipt tussen hen weg zodat de garde en de pastoor mekaar vastgrijpen. Mannes vlucht tot aan de buitendeur.)

PASTOOR: Ik heb hem!

GARDE: Ik ook!

PASTOOR: Hij wringt tegen!

GARDE: Vasthouden!

PASTOOR: Ik kan niet meer!

GARDE: Pas op, ik geef hem een klop!

(De twee laten mekaar los. De garde staat met opgeheven vuist voor de pastoor.)

PASTOOR: Garde wat doet ge?

GARDE: Eerwaarde ... stommerik!

PASTOOR: Ezelskop!

GARDE: Waar is hij?

MANNES: Hier garde.

(Mannes maakt met zijn handen lange oren.)

PASTOOR: Pak hem garde!

GARDE: 't Zal niet mankeren. Of mijne avond is om zeep. Kom hier stuk ongeluk.

MANNES: Tot ziens garde.

(Mannes loopt naar buiten en vlucht weg door de zaal. De garde zet de achtervolging in maar wordt de weg versperd door Arabel die uit de schop is gekomen. Tijdens de schermutselingen heeft Pier het konijn losgemaakt. De pastoor loopt de garde achterna naar buiten. Pier verbergt haastig het konijn in de aangrenzende kamer en volgt de pastoor naar buiten.)

GARDE: Wijveke uit de weg of aan de kant, ge kunt kiezen. Als 't maar rap gaat.

ARABEL: (*schaterlachend*) Hèhèhèhèhèhèhè!

GARDE: Gij hoort gij niet goed zeker?

(Arabel schudt 'neen')

GARDE: Dan zal ik het voor u speciaal heel hard roepen. *(de garde brult)* Wijveke, gij belemmert mij in de uitoefening van mijn functie. En als dat hier nog lang gaat duren zal dat hier rap gedaan zijn. Want dan zie ik mij verplicht om geweld te gebruiken. Dus wat is er van de kwestie? Laat ge mij door?

(Arabel schudt 'nee')

Dan laat ge mij geen keuze. Van onder mijn voeten, lelijke heks!

(De garde grijpt Arabel bij de schouders en geeft haar een duw zodat ze tegen de grond valt. Arabel laat een schreeuw, sukkelst weg en verdwijnt tussen de bomen.)

GARDE: Waar is hij op af, de smerige dief? Daar heeft weer niemand hem gezien zeker? Dat had ik wel verwacht. Maar gij speelt een gevaarlijk spel hèn mensen. Als de baron te weten komt dat gij de kant kiest van dat gespuis, gaat ge er niet goed van zijn. En 't is toch geen avance. Voor middernacht zit hij achter slot en grendel, dat zweer ik u, op mijn eer van garde.

(De garde verdwijnt in dezelfde richting als Mannes.)

PASTOOR: Hebt ge dat gezien Pier? Die heks helpt die stroper.

PIER: Ja mijnheer pastoor, dat zijn twee verstoten mensen. En die proberen mekaar te helpen. Dat is toch niet meer dan normaal.

PASTOOR: Nee Pier, zo simpel liggen de zaken niet. Daar zit veel meer achter. *(Pier en de pastoor gaan terug naar binnen.)*

Maar zeg eens, hoe hebt ge hem dat gelapt?

PIER: Wat gelapt?

PASTOOR: Awel, met dat konijn.

PIER: Welk konijn?

PASTOOR: Pier, doe niet onnozel. Ik en gij, wij weten allebei dat dat konijn achter uwe rug stak. En ineens is dat weg. Zo maar.

PIER: Mijnheer pastoor, gij denkt toch niet dat ik kan toveren. Hier kijk zelf maar, niks in de zakken, niks in de mouwen en niks in de broek.

PASTOOR: Pier, gij houdt mij voor de zot. Maar ik heb u door. Weet ge wat ik denk? Mannes van 't Menneke en Arabel de heks hebben een pact gesloten met de duivel. En die heeft dat konijn doen verdwijnen. Want het was er, zeker weten. En toch was het weg. Pas op hèn Pier. De duivel in de persoon van die stroper heeft u in zijn macht. Ik zal voor u bidden. Maar als gij niet wilt meewerken is het een verloren zaak.

(De pastoor gaat naar buiten en vertrekt zoals hij gekomen is. Pier roept hem na.)

PIER: Merci mijnheer pastoor, merci voor de goede raad. Ik pas wel op voor de duivel. En doet gij maar hetzelfde. Want een konijn doen verdwijnen om een stroper te redden is minder erg dan een stroper doen verdwijnen om een konijn te redden. Om het later zelf in uw botten te spelen bij dat rijk volk op 't kasteel. *(Pier haalt het konijn te voorschijn.)*

Dag corpus delicti.

Ik had de duivel niet nodig om u doen te verdwijnen hè manneke. Mijn bretellen en een stukje ijzerdraad waren meer dan genoeg.

Mijnheer konijn, ge hebt u goed stil gehouden achter mijne rug. Dat was heel braaf van u. Maar ge hebt het nogal warm zeker? Ik zal in de stal uw jaske eens gaan uittrekken.

En daarna moogt ge in ons moeder hare stoofpot lekker liggen sudderen tussen de pruimen en het zwart bier. Dat zal u deugd doen hè.

En morgen wacht u de eer om op kerstdag onze feesttafel te sieren als hoofdgerecht. Dat hadt ge deze morgen niet gedacht zeker?

Met onze Mannes moogt ge u aan alles verwachten, mijnheer konijn. Dat is een kerstekind en zeker geen duivel zoals de pastoor beweert.

(Pier gaat naar buiten.)

DOEK

VIJFDE BE DRIJF

Achtste tafereel: Pier – Anna – Susse – Marieke – Liesje – Lowie – Melanie - Mannes – Arabel - Garde.

(Pier zit aan tafel en legt de laatste hand aan zijn ster. Lowie kijkt toe. Melanie zit links van de kachel in de zetel met een breiwerk. Anna zit rechts op een stoel. Pier doet de ster draaien.)

PIER: Kijk eens Lowie, ze draait nogal hè.

LOWIE: Ja vader, gelijk een windmolen. En schitteren dat ze doet. Mijn ogen doen er pijn van.

PIER: Ja jong, dit is de mooiste ster op al die jaren. Dat moet ook voor de vijftiengste keer.

ANNA: Misschien hebt ge uw ster helemaal niet nodig.

PIER: Niet nodig? Waarom niet?

MELANIE: Omdat Mannes niet zal komen na die affaire met dat konijn.

ANNA: En gelijk heeft hij. De bak riskeren voor de drie koningen gaat hij zeker niet doen.

PIER: Mannes laat zich niet afschrikken. Ik durf wedden dat hij komt.

LOWIE: Maar als hij niet komt hebt ge wel een groot probleem hè vader.

PIER: Een probleem Lowie? Wat voor probleem?

LOWIE: Wel vader, drie koningen met zijn tweeën. Dat kan toch niet.

PIER: Maar als Mannes niet komt gaat gij toch gewoon mee. En 't probleem is opgelost.

LOWIE: Ah nee hè vader. Dat gaat niet want Liesje komt mee. En er moet iemand thuis blijven om op het vrouwvolk te passen. Gij hebt het zelf gezegd. En die iemand dat ben ik.

PIER: Ja, dat wel. Maar als het nu niet anders kan...

LOWIE: Gaan de drie koningen met zijn twee of blijven ze thuis. Zoals ik met Liesje. Luister eens, ik geloof dat ze er zijn.

(Susse, Marieke en Liesje zijn intussen toegekomen en komen naar binnen.)

SUSSE, MARIEKE, LIESJE: 'n Avond samen.

MELANIE, ANNA, PIER, LOWIE: 'n Avond.

LOWIE: Kom Liesje, zet u hier bij de stoof. 't Is hier lekker warm.

ANNA: Ja kind, neem mijne stoel maar.

LIESJE: Voor mij moet ge toch niet opstaan.

ANNA: Dat weet ik. Maar ik ga koffie zetten. En gij zit graag kort bij onze Lowie.

LIESJE: Dat wel, maar....

LOWIE: Niks te maren. Kom, zet u.

(Anna staat recht, doet water in de waterketel en zet hem op de stoof. Ze maakt de koffiekkan klaar om straks koffie op te gieten. Liesje zet zich op Anna's stoel. Lowie schuift een stoel bij voor zichzelf.)

MELANIE: Zet gij u hier bij mij Marieke. Dan kunnen we wat bijpraten.

(Marieke pakt een stoel en zet zich bij Melanie. Susse zet zich aan tafel bij Pier.)

PIER: En ik zorg voor een borrel brandewijn om u op te warmen. Ge zijt wel bijna bevroren zeker?.

(Pier staat recht, neemt borrelglazen en fles en schenkt de glazen vol.)

SUSSE: Ja Pier, 't is zeker zo koud als vijftwintig jaar geleden toen we het kindeke vonden.

MELANIE: Al vijftwintig jaar. 't Is niet te geloven. Als ge daaraan terugdenkt.

MARIEKE: En aan alles wat er op die tijd gebeurd is.

MELANIE: Ja Marieke, veel hè kind. En veel dat nog pijn doet.

PIER: Moeder!

MELANIE: Ik denk aan ons vader, die er niet meer is. En aan 't Menneke.

MARIEKE: En aan onze Mannes, die op de dool is en opgejaagd wordt als een stuk wild.

ANNA: Er zijn toch ook schoon dingen gebeurd, niet waar Liesje?

LIESJE: Jazeker, ik ben er bij gekomen. En Lowie hier.

LOWIE: En wij zien mekaar heel graag.

LIESJE: Moet ge dat nu hardop zeggen.

LOWIE: Waarom niet? Iedereen weet dat toch.

MELANIE: En we vinden dat goed jongen. Zorg maar dat het zo blijft tussen u twee.

(Er valt een korte pijnlijke stilte.)

PIER: Ik ben benieuwd of Mannes zal komen.

SUSSE: Waarom niet? Hij gaat toch ieder jaar mee. En dit jaar zal hij zeker niet willen missen.

PIER: Ja maar, de garde loert op hem hè.

SUSSE: Maar krijgt hem nooit te pakken.

PIER: Daarstraks scheelde het niet veel.

MARIEKE: Wat is er gebeurd? Hebben ze Mannes opgepakt?

PIER: Bijna Marieke. Maar hij was ze weer te snel af.

MARIEKE: Ze? Wie dan wel?

PIER: De garde en de pastoor. Mannes bracht een groot konijn voor ons kerstfeest van morgen. Maar de garde was hem gevolgd. En de pastoor was toevallig ook hier. En samen probeerden ze Mannes te pakken. Maar Mannes dook weg en de pastoor en de garde hadden mekaar beet. Ge had dat moeten zien. Om u een bult te lachen. Maar Mannes was de pijp uit.

MARIEKE: Gelukkig voor hem. Ik mag er niet aan denken dat hij met Kerstmis in de bak zou zitten.

SUSSE: Moest de garde dat durven dan krijgt hij met mij te doen.

ANNA: Pas maar goed op Susse. De garde is een knecht van 't rijk volk.

SUSSE: Daarom moet hij een arme mens niet voortdurend koeioneren. En die pastoor verdomme. Waar bemoeit die zich mee?

PIER: In zijn ogen is Mannes de baarljke duivel zelf, door Satan verwekt en gebaard door een heksenwif. Ja, zo heeft hij het letterlijk gezegd. Hij wil hem in de boeien zien om hem te kunnen overlezen en het kwaad desnoods uit zijn lijf te ranselen. Dat heeft hij ook gezegd.

MARIEKE: De pastoor zou beter moeten weten. Mannes is wel geen pilarenbijter maar 't is een goede jongen, die niemand kwaad doet maar eerder iemand zal helpen.

ANNA: Zo is dat Marieke. Deze morgen nog bracht hij Arabel mee om een boterham te komen eten.

MELANIE: Hij zou zich beter niet ophouden met dat soort volk.

LIESJE: Onze Mannes doet wat hij denkt dat hij moet doen.

PIER: En daarom zal hij zeker komen. Hij verwacht veel van deze kerstnacht en wil persé één van de drie koningen zijn. Ik denk zelfs dat hij er al is.

(De deur gaat open en Mannes komt binnen.)

MANNES: Hier ben ik. De laatste zeker?

PIER: Dat geeft niet. Ge zijt er en dat is 't voornaamste.

MARIEKE: Zijt ge veilig hier geraakt Mannes?

MANNES: Dat ziet ge toch hè moeder.

MARIEKE: Dat wel. Maar ik maak mij altijd zo ongerust.

MANNES: Dat is voor niets nodig.

MARIEKE: Zegt gij. Maar vandaag of morgen loopt het verkeerd af.

PIER: En vandaag was 't bijna zo ver.

MANNES: Ja, 't was wel spannend moet ik zeggen.

SUSSE: *(met gebalde vuist)* Als ge hulp nodig hebt Mannes, op mij kunt ge rekenen hè.

MANNES: Dat weet ik vader. Maar ik kan het nog altijd alleen aan.

PIER: De garde heeft gezworen dat hij u voor middernacht achter slot en grendel zal zetten. Eerder mag hij niet naar 't kerstfeest bij de baron.

MANNES: Daarom doet hij zo zijn best. Ik ben onderweg drie keer bijna op hem gebotst. Maar ik heb hem telkens kunnen mijden en afschudden en ben ongezien tot hier geraakt.

PIER: We zullen ons maar verkleden want binnen de kortste keren staat hij aan de deur.

MANNES: Daar vrees ik voor. Maak van mij maar een hele zwarte koning. Dan herkent hij mij niet.

LIESJE: Daar zullen Lowie en ik voor zorgen. We maken u zo zwart dat zelfs het Kindeke Jezus niet meer weet wie ge zijt.

PIER: Wilt gij mij helpen Anna?

ANNA: Zeker Pier.

SUSSE: En ons Marieke zorgt wel voor mij zeker.

MARIEKE: Zoals altijd hè Susse.

(Er wordt koortsachtig gewerkt om de drie koningen klaar te maken. Intussen komt de garde op het erf aan en verstoopt zich tussen de bomen.)

PIER: Zijn we klaar mannen?

SUSSE: Ik ben klaar.

LIESJE: En Mannes bijna. Nog wat zwart erbij, voilà. Ge zijt een echte Moor jong.

PIER: Lowie, gij zorgt dat 't vrouwvolk veilig is hè.

LOWIE: Ge moogt gerust zijn vader.

PIER: En goed stoken dat het warm is als we thuiskomen.

LOWIE: Ik haal direct nog een bus steenkool binnen.

PIER: Dan zijn we ermee weg. Mijn ster goed doen draaien, allemaal ferm doorzingen en de drie koningen gaan voor de vijfentwintigste keer op stap.

(De drie koningen vertrekken al zingend: "Er waren drie koningen met ene ster". Lowie volgt naar buiten met de kolenbus. De anderen zetten zich rond de stoof. Wanneer de drie koningen buiten op het erf komen, springt de garde te voorschijn van achter de bomen.)

GARDE: Halt! Pascontrole! (identiteitscontrole)

PIER: Garde, wat krijgen we nu?

GARDE: Gij loopt hier rond gelijk carnavalszotten. Ik wil weten wie ge zijt.

PIER: Maar ge kent mij toch. Ik ben toch Pier Wambeke.

GARDE: Dat kan goed zijn. Maar geef mij uwe pas Pier. Dan ben ik zeker dat ge Pier zijt.

PIER: Zeg garde, die heb ik niet bij hè.

GARDE: Voilà, daar hebt ge 't al. Gene pas bij. Pier, gij moet uwe pas overal en ten allen tijde op zak hebben.

PIER: Maar garde, ik sta verdorie op mijn eigen geleeeg.

GARDE: Dat is waar Pier, maar ge wilde wel vertrekken.

PIER: Natuurlijk. We zijn vanavond de drie koningen. En die komen uit het verre oosten. En daar is een pas niet verplicht. Nietwaar mannen?

(Susse en Mannes knikken 'ja'.)

GARDE: Is dat zo? Dat wist ik niet. Dan 't is goed voor éne keer. Omdat het kerstavond is. Dus Pier, gij zijt Pier. En gij daar... wie zijt gij?

SUSSE: Garde ik ben Susse Verdonck. Ik ben er toch ieder jaar bij.

GARDE: En ieder jaar is een jaar teveel. Want gij zijt verdorie de grootste bandiet die onder de zon loopt. Op Mannes na dan, want die is nog veel erger. Daarstraks had ik hem bijna vast. Maar hij kon nog nipt ontsnappen. Maar zijn geluk blijft niet duren. Deze avond voor klokslag twaalf hangt hij, zeker weten.

SUSSE: Garde als ge dat moest durven, dan... *(balt een vuist)*

GARDE: Pas op hé Susse Verdonck. Geen bedreigingen aan een vertegenwoordiger van de wet. Zeg me liever wie die derde koning is.

PIER: Ziet ge dat niet garde?

GARDE: Vaneigens niet. Zijn gezicht is verdomme zo zwart als roet.

SUSSE: Awel garde, dat is....

PIER: Juist, dat is...

GARDE: Allee, wie is het nu? Ik heb niet veel tijd hè. Ik moet Mannes nog pakken.

SUSSE: Dan zal ik het maar zeggen zeker. De derde koning dat is onze....

PIER: Onze Lowie, die is 't.

GARDE: Kunt ge dat niet direkt zeggen zonder al dat geheimzinnig gedoe?

SUSSE: Maar we zeggen het toch. Dat is Lowie van Pier Wambeke, zo is 't.

GARDE: Is dat waar Lowie? Zijt gij Lowie?

MANNES: Jazeker garde, ik ben Lowie.

GARDE : Ge zijt zeker wat verkoud jong? Uw stem klinkt zo raar.

MANNES: *(begint te hoesten)* Hard verkoud garde... heel hard verkoud.

GARDE: Allee 't is goed. Ge moogt vertrekken. Maar laat het wild van de baron met rust als ge wilt. Want ik hou u in de gaten. En moest ge Mannes tegenkomen, niet zeggen dat ik hem zoek. Want dan is hij dubbel op zijn hoede.

PIER: Nee garde, wij zeggen zeker niets. Maar hebt ge gene kou? Of dorst?

GARDE: Allebei Pier. Ik dool al de hele avond door het bos.

PIER: Ons Anna heeft verse koffie gezet. En er staat een fles brandewijn op tafel. Dus als ge goesting hebt, ge weet waar naartoe.

GARDE: Bedankt Pier. Ik heb heel veel goesting. Want mijn oren tintelen en mijn tenen zijn als ijsblokjes. Maar eigenlijk mag dat niet hé.

PIER: Niemand weet dat. En wij hebben niets gehoord of gezien.

GARDE: Dat is braaf Pier. Ik ga mij direct even opwarmen, van binnen en van buiten. 't Amusement samen.

MANNES: Merci garde. Ik hoop dat ik u vandaag niet meer terugzie.

GARDE: Ik ook Lowie. Want hoe rapper ik Mannes te pakken krijg, hoe eerder ik naar 't kerstfeest kan bij de baron.

MANNES: Ik vrees dat ge dat kerstfeest moogt vergeten.

PIER: Zwijgen gij! Kom koningen, we gaan op zoek naar het kind.

(Al zingend trekken de drie koningen verder. De garde gaat tot aan de deur van de leefkamer en klopt aan.)

MELANIE: Kloppers zijn geen wringers. Als ge goed volk zijt, kom dan maar binnen.

GARDE: *(komt binnen)* Ik ben zeker goed volk Melanie. Want ik ben het, de garde.

MARIEKE: *(tot Liesje)* 't Is te zien wat ge goed volk noemt.

GARDE: Wat zegt ge Marieke?

MARIEKE: Hoe later op de avond, hoe schoner volk hèn garde.

GARDE: Zo is dat Marieke.

ANNA: En wat nieuws garde?

GARDE: Ik heb zojuist de drie koningen ontmoet. En koning Pier zei dat er verse koffie was. En brandewijn. En dat ik maar moest binnenspringen om mij wat op te warmen. Want ik ben versteven van de kou.

MARIEKE: Blijf thuis dan hebt ge gene kou. 't Is toch uw eigen schuld.

GARDE: Nee Marieke, 't is de schuld van uwe Mannes, die zijn poten niet van 't wild van de baron kan afhouden. En daarom gunt de baron mij geen rust voor ik uwe pensenjager te pakken heb. En deze avond zal 't gebeuren, dat zweer ik u.

ANNA: Garde, hebt ge dan wel tijd voor een borrel?

GARDE: Eigenlijk niet. Maar éne borrel is rap naar binnen. En twee dat kan ook nog net.

ANNA: Ik zal toch maar met éne beginnen zeker?

(Anna maakt aanstalten om een borrelglas vol te gieten.)

GARDE: Merci Anna, dat zal deugd doen.

(Lowie komt binnen met de kolenbus.)

LOWIE: Wie we daar nog hebben, de garde verdomme. Nog zo laat op stap jong?

GARDE: Dat ziet ge toch hèn Lowie. En gij, zijt ge al terug?

LOWIE: Dat ziet ge toch hèn garde.

GARDE: Ik had u niet zo rap terug verwacht.

LOWIE: Niet zo rap? Zo ver is het kolenkot nu ook weer niet.

GARDE: Het kolenkot? Ik dacht dat gij een koning waart.

LOWIE: Ik een koning? Zie ik er uit als een koning?

GARDE: Nee verdomme. Gij zijt gene koning. En zeker gene zwarte want ge zijt een witte. Verdomme, ze hebben mij liggen.

LOWIE: U liggen garde?

LIESJE: Ge staat toch nog altijd rechtop.

MARIEKE: Wie kan u dan liggen hebben?

GARDE: De drie koningen verdomme. Ze zeiden dat Lowie die zwarte was. Maar Lowie was 't niet. Wie was 't dan wel? Kom op, zeg het. Gij weet het.

MARIEKE: Wij weten van niks garde.

LIESJE: Helemaal van niks.

MELANIE: Niemand van ons.

GARDE: Gij liegt allemaal want ge weet het wel. En wacht eens even. Ik weet het ook. 't Was Mannes. 't Kan niet anders. En nu is hij de pijp uit. Maar niet voor lang. Want ik ga er achter aan. En met u heb ik later nog een eike te pellen, zeker weten.

(De garde loopt naar de deur om te vertrekken.)

ANNA: En uwe borrel garde?

GARDE: Daar kom ik later voor terug. En dan lap ik u allemaal een proces aan uw been, voor medeplichtigheid aan de misdaad en belemmering van 't gerecht. En dat allemaal voor niks want hij moet eraan.

(De garde stormt naar buiten.)

Waar zijn ze naartoe? Naar daar of naar daar? Niemand heeft weer iets gezien zeker? Ik had het kunnen denken. Ge zijt allemaal dezelfde.

(De garde loopt weg in de richting waarin de drie koningen vertrokken.)

LOWIE: (sluit de deur) Amai die is razend.

MELANIE: Dat ons mannen maar goed oppassen.

MARIEKE: Die zijn niet bang voor de garde.

LIESJE: De garde kan beter zelf goed oppassen. Als die ook maar éne vinger durft uitsteken naar onze Mannes, dan krijgt hij met ons vader te doen.

LOWIE: Ik hoop maar dat ze mekaar niet tegenkomen.

MELANIE: Ik ook Lowie. Want geweld in de kerstnacht, dat kan toch niet. Het kerstkind moet vrede brengen op aarde.

ANNA: En hoe kan er vrede er zijn als wij zelf niet met mekaar in vrede kunnen leven hé moeder.

(Bij aangepaste kerstmuziek wordt de leefkamer verduisterd. Arabel komt ineengedoken en met de armen tegen het lichaam gedrukt van tussen de bomen. Terwijl ze verwijten en dreigementen uit aan het adres van de garde verdwijnt ze kreunend in de schop. De muziek houdt even aan om een gedeelte van de kerstnacht te overbruggen.)

Negende tafereel: Pier – Anna – Susse – Marieke – Liesje – Lowie – Melanie – Mannes – Arabel – Garde.

(De drie koningen komen zingend terug. Ze dragen een geweer, een lichtbak en een paar geschoten konijnen. Even voor de schop houden ze halt.)

PIER: We zijn er mannen. Onze tocht zit er op.

SUSSE: En hij is geslaagd: twee ferm konijnen.

MANNES: En toch ben ik niet content.

SUSSE: Waarom niet?

PIER: Mannes rekende op een wonder hè Mannes?

SUSSE: Een wonder? Wat voor wonder?

MANNES: Ik weet het zelf niet vader. Maar ik had zo een raar voorgevoel dat er deze nacht iets zou gebeuren.

SUSSE: Wat zou er kunnen gebeuren jong. Kom we gaan rap naar binnen. Ik ben aan een goede borrel toe.

PIER: Eerst ons materiaal en onze buit wegbergen. Want de garde is zeker niet ver weg.

MANNES: Geef maar hier. Ik verstop alles in de schop.

(Mannes neemt het materiaal en de konijnen en verdwijnt in de schop. Even later horen we hem roepen.)

MANNES: Vader, nonkel Pier, kom rap! Hier ligt iemand!

(Susse en Pier gaan in de schop. Even later dragen ze Arabel naar buiten.)

SUSSE: Dat is verdomme Arabel.

MANNES: Ze is helemaal koud.

PIER: We brengen haar naar binnen. *(aan de deur)* Lowie open doen, 't zijn wij.

(De huiskamer is opnieuw volledig verlicht. Lowie opent de deur. De drie koningen dragen Arabel naar binnen. Lowie sluit de deur.)

ANNA: Wat gebeurt er?

PIER: We hebben Arabel gevonden in de schop.

MELANIE: Zat die heks weer op het erf? Wat heeft die hier binnen verloren?

PIER: Moeder verdomme, ze is bevroren van de kou. Rap uwe zetel. En gij Anna haal een deken, dat ze 't warm krijgt.

MELANIE: *(schuift haar zetel naar voor)* Moet ik voor zo iemand mijne zetel afgeven.

(Arabel wordt in de zetel gezet en toegedekt met een deken.)

MANNES: Als ze maar niet dood is.

PIER: Dat zou verschrikkelijk zijn, van kou omkomen in de kerstnacht.

MANNES: Ze is niet dood. Ze ademt nog. Arabel! Arabel!

(Arabel opent de ogen.)

ARABEL: Mannes? Zijt gij het Mannes?

MANNES: Ja Arabel, ik ben hier... bij u.

ARABEL: Dan is het goed.

MANNES: Gaat het al wat beter?

(Arabel schudt het hoofd.)

ARABEL: Ik moet u iets zeggen Mannes... iets bekennen.

MANNES: Dat gij toch konijnen uit mijn stroppen pikt zeker?

ARABEL: Dat ook.

MANNES: 't Is u al vergeven Arabel.

ARABEL: Er is nog iets Mannes... iets heel anders.

MANNES: Zeg het maar, ik luister.

ARABEL: Ik durf niet.

PIER: Ge moet niet bang zijn . Hier bij ons zijt ge veilig.

MELANIE: Dat wijf moet hier wel zo rap mogelijk buiten.

MARIEKE: Toe Melanie, ze heeft hulp nodig. Dat ziet ge toch.

ARABEL: Zijt gij dat Marieke?

MARIEKE: Ja Arabel, ik ben het.

ARABEL: Ik moet u heel hard bedanken .

MARIEKE : Mij bedanken? Waarvoor dan wel?

ARABEL: Omdat gij zo een goede moeder zijt voor Mannes..

MARIEKE: Dat is niet moeilijk. Voor mij is Mannes als een eigen kind.

ARABEL: Ik was zo graag voor hem een moeder geweest.

MANNES: Gij Arabel? Een moeder voor mij? Gij kunt niet eens voor u zelf zorgen.

ARABEL: Dat weet ik Mannes. Daarom moest ik het doen.

MANNES: Wat doen?

ARABEL: Wat ik gedaan heb, vijftwintig jaar geleden.

MANNES: Maar wat hebt ge toen gedaan?

ARABEL: Gaat ge niet kwaad zijn als ik het zeg?

MANNES: Maar natuurlijk niet. Zo erg kan het toch niet zijn.

ARABEL: Toch wel Mannes. Ik... ik heb.... ik heb mijn eigen kind te vondeling gelegd.

MARIEKE: Hebt gij een kind Arabel?

MANNES: En hebt gij dat te vondeling gelegd?

MARIEKE: Waar dan wel? En wanneer?

ARABEL: In de beukendreef aan de ingang van 't kasteel, nu vijftwintig jaar geleden.

MANNES: Wablied? Wilt gij zeggen dat ik dat kind ben? Dat gij... dat gij mijn echte moeder zijt?

ARABEL: Marieke is uw moeder Mannes. Ik heb u alleen maar op de wereld gezet.

MANNES: Is dat echt? Ik kan het niet geloven.

MELANIE: Ik wel. De pastoor heeft altijd gezegd dat gij gebaard zijt door een heksenwif.

ANNA: Arabel is geen heksenwif.

MELANIE: En verwekt door de duivel.

MANNES: Dan wil ik die duivel eindelijk kennen.

ARABEL: Zijt ge er zeker van Mannes... dat ge hem wilt kennen?

MANNES: Ja Arabel, ik wil alles weten. Wie mijn vader is. En wie gij zijt.

ARABEL: Mijn ouders waren pachters van de baron.

PIER: Pachters van de baron? Maar dan zijt ge iemand van bij ons.

ARABEL: Toen ik achttien jaar werd moest ik als dienstmeid naar 't kasteel. Maar de baron viel mij lastig. Als hij zijn zin niet kreeg zou hij vader en moeder uit hun boerderijke verjagen. Daarom gaf ik toe.

En op een keer stond ik daar. Ik verwachtte een kind en de baron gooide mij op straat. Ik durfde niet naar huis en bleef rondzwerven in het bos.

En in die kerstnacht werd gij geboren, een kerstekind.

Maar ik kon niet voor u zorgen en heb u te vondeling gelegd in de dreef naar 't kasteel... in de hoop dat iemand van 't kasteel u zou vinden ... en u daar grootbrengen... omdat ik vond dat gij daar thuishoorde.

Maar toen kwamen de drie koningen en namen u mee.

MANNES: De duivel die mij verwekt heeft is dus de baron.

ARABEL: Ja Mannes, de oude baron.

MANNES: En de jonge baron die mij laat opjagen als een stuk wild en mij in de bak wil draaien, is mijn halfbroer.

ARABEL: Zo is het Mannes.

MANNES: En gij Arabel, wie zijt gij dan?

ARABEL: Ik ben...

PIER: Stientje van Manke Dorus... nu herken ik u.

ARABEL: Ja Pier, ik ben Stientje.

MELANIE: Stientje, de vermiste dochter van Dorus en Karlien?

ANNA: Die gij altijd als een heks van het erf hebt verjaagd.

MELANIE: Moest ik dat geweten hebben, dan...

ANNA: Dan had ge haar zeker geholpen. Maar omdat Arabel Arabel was.....

MELANIE: 't Is al goed. Ik heb uwe preek niet nodig.

PIER: Rosse Tuur zag in die tijd een spook in het bos. Waart gij misschien dat spook? Hebt gij Rosse Tuur gezien Stientje?

ARABEL: Ja Pier. Ik was radeloos en wilde hem om hulp vragen. Maar zodra hij me zag sloeg hij wild schreeuwend op de vlucht. Daarna betrouwde ik niemand meer en bleef verscholen in het bos.

PIER: Maar waarom zijt ge niet naar huis gegaan?

ARABEL: Ik durfde niet Pier. Vader zou razend geweest zijn en de baron aangepakt hebben. En dan stonden ze zelf op straat.

PIER: En nu zijn ze gestorven van verdriet.

ARABEL: Ik weet het Pier. Kon ik hen nog maar om vergiffenis vragen. Kunt ge mij vergeven Mannes?

MANNES: Ik moet u niets vergeven Arabel... Stientje... moeder. Allee verdomme hoe moet ik u noemen want ik heb al een moeder.

ARABEL: Noem mij maar Stientje jongen.

MANNES: Dan noem ik u moeder Stientje. En ik moet u niets vergeven. Gij zijt zelf een slachtoffer. Maar die rijke smeerlap die u misbruikt heeft en u daarna als een stuk vuil op straat gegooid, die zal ik de rekening presenteren. En één ding is zeker, ik laat mij niet meer opjagen door die heren van 't kasteel.

LOWIE: Gelijk hebt ge Mannes. Gij zijt verdorie zelf een baron.

MANNES: Nee Lowie, ik blijf wie ik ben, Mannes van 't Menneke Mans, zoon van Marieke en Susse Verdonck.

(Er wordt op de deur gebonkt.)

ANNA: Wie zou dat nog kunnen zijn?

PIER: Dat is zeker de garde. Mannes maak dat ge weg komt.

MANNES: Nee Pier, ik vlucht voor niemand meer heb ik gezegd. Laat die kontenkruiper maar binnen. Ik zal hem eens rap aan zijn verstand brengen wiens hielen hij likt.

GARDE: Hoe zit het? Laat ge mij nog lang in de kou staan?

PIER: *(terwijl hij de deur opent)* Nee garde, ge moogt er in.

GARDE: *(komt binnen)* Daarzie, die zwarte, dat is 'hem'. Ik wist dat ik hem voor middernacht zou pakken.

MANNES: Wie gaat ge pakken garde?

GARDE: U natuurlijk. Dan kan ik eindelijk naar het kerstfeest bij de baron. Dus hier komen, de boeien aan en de bak in. Onmiddellijk! Want mijne beer begint ferm te grollen.

SUSSE: Garde, als ge ook maar éne poot naar onze Mannes durft uitsteken heeft uwe beer voorgoed gedaan met grollen.

GARDE: Pas op hè Susse. Weet ge wel tegen wie ge spreekt? Tegen een vertegenwoordiger van de wet verdomme! Hebt ge 't vast? Of hoort ge niet goed?

SUSSE: Tegen een vuile gatlikker van de baron ja, die arme mensen opjaagt om zichzelf te kunnen vetmesten. Maar dat spelleke is voorgoed voorbij garde.

MANNES: Hebt ge 't vast? Of hoort ge niet goed?

GARDE: Ik hoor nog heel goed Mannes van 't Menneke. En al dat gezever zal hier rap gedaan zijn. Want ik ga mijn gezag doen gelden en u zonder pardon de bak indraaien.

(De mannen scharen zich dreigend rond de garde.)

SUSSE: Wie gaat ge daarvoor bijhalen garde?

GARDE: B.b.bijhalen? Ik zou b.b.begot niet weten wie. En ge moet dat allemaal niet zo letterlijk nemen. Maar Mannes moet mee of de baron zal niet goed gezind zijn.

MANNES: De baron zal heel slecht gezind zijn als hij hoort wat ik hem te zeggen heb.

GARDE: Gij iets te zeggen tegen de baron? Doe maar geen moeite. De baron spreekt niet met stropers en ander gemeen volk.

MARIEKE: Nee, daarvoor voelt die zich veel te goed. Maar intussen misbruikt hij wel zijn dienstmeisje en gooit ze op straat als ze zijn kind verwacht.

GARDE: Marieke wat gij daar zegt is een heel zware beschuldiging aan het adres van de baron. Als ik van u was zou ik daar wreed goed mee oppassen.

ANNA: De waarheid mag weer niet gezegd worden als het iemand van dat rijk volk betreft.

GARDE: Maar is dat wel de waarheid? Ik weet daar helemaal niets van.

PIER: Weet ge wie daar in de zetel zit?

GARDE: *(kijkt van dichterbij)* Maar dat is Arabel. Haalt ge dat soort volk nu ook al in huis. Dat uitschot!

MANNES: *(dreigend)* Garde pas op dat mijn hand niet uitschiet. En let heel goed op uw woorden.

GARDE: Heb ik weer iets verkeerd gezegd?

PIER: Ja garde, want Arabel is niet Arabel. Dat is Stientje van Manke Dorus en Karlien zaliger.

GARDE: Pier gij zijt zot. Stientje is al meer dan twintig jaar vermist. Die is al lang dood.

MARIEKE: Nee garde, Stientje is niet dood. Stientje is het dienstmeisje dat voor vijfentwintig jaar door de oude baron op straat werd gegooid omdat ze zijn kind verwachtte.

GARDE: Stientje een kind van de baron? Laat mij niet lachen.

MARIEKE: Dat is niet om mee te lachen garde. 't Is de bittere waarheid.

GARDE: En waar is dat kind dan? Dat kind van de oude baron?

MANNES: Dat staat hier voor u garde.

GARDE: Gij? Zijt gij een kind van de baron? En ik moet dat geloven zeker.

MANNES: Vraag het aan Stientje als ge mij niet gelooft.

GARDE: Is dat waar Stientje? Heeft de baron u...? En is Mannes daar...?

ARABEL: Ja garde, dat is de enige waarheid.

GARDE: Dus dat vondelingske dat de drie koningen vonden, was een kind van de baron.

MANNES: Zo is het garde. Ik ben de zoon van de oude en de halfbroer van de jonge baron. En dus zijn al die hazen, konijnen en fazanten zoveel van mij als van mijn rijke familie. En ik zal er vangen en schieten zoveel ik maar wil.

GARDE: Die van 't kasteel gaan daar niet kunnen mee lachen.

MANNES: Als ze daar iets op tegen hebben vertel ik aan iedereen die het horen wil, wie ik ben en wat ze Stientje hebben aangedaan. Ga hen dat maar rap vertellen met mijn complimenten.

PIER: En als ge de pastoor ziet, zeg hem dan dat hij het feest van de geboorte van Jezus viert bij de duivel die Mannes heeft verwekt.

ANNA: En dat de heks, die hem heeft gebaard, een eenvoudig dienstmeisje was dat door diezelfde duivel werd misbruikt.

GARDE: Moet ik dat allemaal op het kasteel gaan vertellen?

SUSSE: Alles garde, zonder iets te vergeten.

GARDE: Maar... maar... dat durf ik niet.

PIER: Ge moet garde. De waarheid moet aan het licht komen.

GARDE: En als ik niet wil ?

SUSSE: Dan krijgt ge met mij te doen.

MANNES: En vertel ik de baron zelf de waarheid, de hele waarheid ... ook van uw borreltjes tussendoor en... ge weet wel, mijn lege stroppen.

GARDE: Mannes, ge zet mij het mes op de keel.

MANNES: Ge laat mij geen keus garde.

GARDE: Dan zal ik het maar doen zeker. Want als de baron te weten komt dat ik wist wat hij niet wist, wie weet wat mij dan te wachten staat.

PIER: Dus garde, vooruit met de geit.

GARDE: Welke geit?

MANNES: Diezelfde van daarstraks toen ge mij in de bak wilde steken.

GARDE: Was dat maar gelukt dan zat ik nu gezellig aan het feest. Dat mag ik nu wel vergeten. Nog een goede avond.

(De garde vertrekt door de zaal en richt zich tot het publiek)

Als gij moest weten wat ik weet, ge zou nogal kunnen roddelen mensen. Maar ik zeg niets. Gij hebt daar geen zaken mee. Gij moet niet weten dat de oude baron de vader is van Mannes van 't Menneke en dat Stientje van Manke Dorus en Karlien zaliger zijn moeder is.

Ik vertel het alleen aan de baron, aan niemand anders. Maar pas nadat ik mijne buik goed volgevreten heb. En nadat ik een ganse fles wijn naar binnen heb gekapt. Wat zeg ik, één ganse fles wijn? Minstens twee verdomme, anders durf ik mijne mond niet open doen.

(De garde vertrekt aarzelend en met trage afgemeten stappen.)

MELANIE: Ik zou niet graag in de garde zijn schoenen staan.

MANNES: Hij verdient niet beter. Maar hoe moet het nu verder met ons?

MARIEKE: Stientje komt bij ons wonen.

MANNES: Meent ge dat moeder?

MARIEKE: Ja Mannes, ik ben al die jaren uw moeder geweest...

MANNES: En dat zult ge altijd blijven.

MARIEKE: Dat weet ik. Maar Stientje heeft nooit de kans gehad om voor u een moeder te zijn. En daarom wil ik dat ze bij ons komt wonen om haar schade in te halen. Tenminste als gij dat goed vindt Susse.

SUSSE: Wat gij wilt, dat wil ik ook Marieke. Maar zal dat wel gaan? Ons huisje is maar klein.

LIESJE: Dat is geen probleem vader. Stientje kan in mijn bed slapen.

SUSSE: En waar slaapt gij dan?

LOWIE: Liesje komt bij ons wonen.

SUSSE: Wat vertelt gij daar allemaal?

PIER: Wel Susse, het zit zo. Wij zoeken een hulp voor ons moeder op de boerderij. En wij hadden aan Liesje gedacht.

LOWIE: Dan kan zij de stiel leren. En later als we getrouwd zijn...

SUSSE: Stop eens Lowie. Mijn oren beginnen te fluiten. Hier worden nogal plannen gesmeed. En ik weet van niks.

ANNA: Wij wilden daar morgen op het kerstfeest over spreken Susse. Maar ja, dat jong geweld kan weer niet wachten.

LOWIE: En Liesje heeft al "ja" gezegd.

LIESJE: Tenminste als het mag van u hè vader.

SUSSE: Ge moet dat eerst aan uw moeder vragen. En wat zij wil...

LIESJE: Dat wilt gij ook. En ons moeder heeft al "ja" gezegd. 't Is dus in orde.

PIER: Susse, ze hebben u ertussen.

SUSSE: Dat vrouwvolk hè Pier. Ze zijn niet te onderschatten. Wij hebben zagezegd het laatste woord. Maar zij hebben al lang beslist voor wij ergens van af weten.

MARIEKE: Ik wist dat gij dat goed zoudt vinden Susse. Anders zou ik toch nooit "ja" gezegd hebben.

SUSSE: Ge weet hoe ge mij rond uwe vinger kunt draaien hè Marieke.

MARIEKE: En het komt goed uit nu Stientje bij ons komt wonen.

SUSSE: Dat is waar. En gij Mannes, komt gij nu ook naar huis?

MARIEKE: Natuurlijk komt Mannes naar huis. De baron en de garde laten hem nu wel met rust. Dat zwerversbestaan is verleden tijd.

MANNES: Zal ik nog wel kunnen leven met een dak boven mijn hoofd?

ARABEL: Natuurlijk kunt ge dat. En het zou mij veel plezier doen.

SUSSE: Mannes jong, ze gaan uw vleugels kortwieken.

MANNES: Daar vrees ik voor met mijn twee moeders onder hetzelfde dak.

PIER: Dat wordt wennen Mannes. We drinken alvast een borrel op de goede afloop.

(Pier schenkt de glazen vol.)

ANNA: En morgen vieren we een heel speciaal kerstfeest.

MELANIE: Met Stientje als eregaste.

PIER: Is dat ons moeder die dat zegt?

MELANIE: Ja Pier. Ik heb Stientje veel te kort gedaan. Het spijt mij Stientje.

PIER: Nu herken ik ons moeder weer.

MELANIE: Tegenover u en Anna heb ik mij ook verkeerd gedragen.

PIER: Laat ons daarover zwijgen..

MELANIE: Nee Pier, het moet van mijn hart. Na de dood van ons vader heb ik het verleden nooit kunnen loslaten. Wij hadden samen gedroomd van een toekomst voor u met Marieke. En daarom heb ik Anna nooit aanvaard. Hoe kan ik dat ooit goedmaken?

ANNA: Door voor mij een moeder te zijn zoals gij een moeder zijt voor Pier? Meer vraag ik niet.

MELANIE: Dat wil ik heel graag Anna. En ik zal mijn best doen om niemand meer tot last te zijn.

PIER: Maar ge zijt niemand tot last moeder.

MELANIE: Toch wel Pier. Zo rap als Liesje het werk kent blijf ik aan de kant en ga ik genieten van mijn oude dag.

LOWIE: Hoe gaat ge dat doen moemoe? Dat wil ik wel eens weten.

MELANIE: In mijn zetel naast de kachel jong. En in de zomer in het zonke buiten op de bank aan het kapelleke.

PIER: Dat moet ik eerst nog zien. Maar als ge dat echt kunt is er een wonder geschiedt.

MANNES: Er gebeuren veel wonderen in de kerstnacht nonkel Pier. Voor vijftwintig jaar vonden de drie koningen een kerstekind; in deze kerstnacht vindt het kerstekind zijn moeder; tatanna en moemoe vinden mekaar....

LOWIE: En Liesje komt bij ons komen wonen.

PIER: Dat is wel geen wonder in de kerstnacht, hé Lowie.

LIESJE: Misschien komt er nog wel een wonder van, hè Pier.

PIER: Hoe bedoelt ge Liesje?

LOWIE: Liesje bedoelt dat....

LIESJE: Nu we toch alle dagen samen zullen zijn...

LOWIE: We maar beter zo rap mogelijk trouwen...

LIESJE: Zodat er volgend jaar...

LOWIE: Ge weet maar nooit...

LIESJE: Misschien opnieuw een kerstekind geboren wordt.

ANNA: Hela hela loopt ge niet wat hard van stapel?

MELANIE: Nee nee, zeker spelen is half gewonnen.

MARIEKE: Zo is dat Melanie.

PIER: Daar drink ik op.

SUSSE: Ik doe mee. Schol!

MANNES: Gezondheid! En aan iedereen een vrolijk kerstfeest.

ALLEN: Vrolijk kerstfeest!

E I N D E

